

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

JÓSVAFŐ

JÓSVAFŐ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

IMPRESSZUM

KONCEPCIÓ: Jobbágy Tamás, települési főépítész

JÓSVAFŐ ÖNKORMÁNYZAT

3758 Jószafo, Petőfi Sándor u. 42.

Telefon: 48/ 506-202; Polgármester: Jóna Gábor; onkormanyzat@josvafo.hu

Települési főépítész: Jobbágy Tamás

KÉSZÍTETTE: Jobbágy Péter EV

FOTÓ: Csonka Zsófia, Csonka Sára, Tóth Dávid Levente

A kiadványban felhasználásra kerültek a Próba Településképi Kézikönyvek egyes elemei, továbbá Koleszár Krisztián, Edelény és térsége (Budapest, CEBA Kiadó, 2004, 160 p.) c. művének részletei, a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum online fotógyűjteményének egyes képei, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (www.anp.hu) és az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (www.teir.hu) egyes képei, valamint a Lechner Tudásközpont ábrái.

Készült Jószafo község Önkormányzatának megbízásából, a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény rendelkezései szerint.

MINDEN JOG FENNTARTVA: Jobbágy Péter EV.

FELELŐS KIADÓ: Jobbágy Péter EV.

TARTALOM

Bevezetés	1
Jósvafő bemutatása	4
Örökségünk	7
Természeti örökség	15
Tájhasználat	17
Patakok Jósvafőn	18
Különböző karakterű településrészek Jósvafőn	22
Ófalu	23
Hagyományos falukép	25
Új építésű övezet	26
Kiemelt idegenforgalmi övezet	28
Pincesor	29
Külterület	35
Építészeti ajánlások	36
Ófalu	37
Hagyományos falukép	53
Új építésű övezet	61
Pincesor, külterület	68
Mai példák	69
Parasztházak	70
Kockaházak	72
Új építés	73
Reklámhordozók	74
Műszaki berendezések	75
Utcák	76
Közterek	78
Összegzés	81

BEVEZETÉS

Az építészetet szokták megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között, különösen, ha települési szinten vizsgáljuk az építészetet. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer. Mindazonáltal hiába játszanak külön-külön gyönyörű dallamot a hangszerek, ha mindez nincs összehangolva, az összkép hamis. Az építészetre vonatkoztatva a metaforát: a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

Mindenki mást tart szépnek, másban gyönyörködik. Ha nem alkotunk általánosan érvényes építészeti szabályokat, a település egyes házainak megjelenése igen különböző lehet, ami zavaros, kusza településképet eredményez. A szabályok hiánya az elmúlt évtizedekben oda vezetett, hogy elvesztettük a kapcsolatot hagyományos építésetünkkel, elfelejtettük a régi, szép, harmonikus faluképeket eredményező építészeti elveket:

"abból, ami éppen kéznél volt,
akkorára, hogy még éppen elég legyen,
és olyanra, hogy ne kelljen szégyenkezni miatta"

Kunkovács László: Ősépítmények

Legtöbben nosztalgiával emlékszünk vissza a régi faluképekre, melyek szépségét éppen az adta, hogy egységes és általánosan elfogadott rendezőelvek mentén születtek. A falu lakói hasonlóan gondolkoztak arról, milyennek kell lennie egy lakóháznak. A közel egyforma, részleteiben mégis különböző épületek összessége alkotta a tájegységre jellemző karaktert, megteremtette annak építészeti kultúrtáját.

Jelen Településképi Arculati Kézikönyv ezt az építészeti múltat kívánja feltárni. Bemutatja a települést, megismerteti értékeivel, majd ezek alapján olyan építészeti ajánlásokat fogalmaz meg, amelyek lehetővé teszik az építkezni szándékozók számára, hogy olyan házat építhessenek, ami valódi büszkeséggel töltheti el őket és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább. Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal is büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

JÓSVAFŐ BEMUTATÁSA

A Gömör megyei Aggtelek keleti szomszédságában, de már Torna vármegye területén, ott, ahol a barlangokból előbúvó Jósva-, Tohonya-, Kecső- és Kajta-patak is egyesülnek egymással, erdőkkel borított sziklás hegyoldalak szorításából kiszélesedő katlanba települt a falu. Leginkább az Aggtelek felőli 5 km-es mellékúton, vagy Edelény irányából, a 27-es számú főútból Perkupa és Szin között nyugatnak tartó 9 km-es közúton érhető el. Az Aggtelekről Szinpetri felé vezető út (a településen belül Petőfi Sándor utca) köré épült Jósvafő. Észak felé esik az ófalu (Dózsa György utca, Táncsics Mihály utca, Kossuth Lajos utca, Ady Endre utca és a Rákóczi utca), a tengerszem és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság épületei. Az úttól délre esik az újabb építésű, de nem modern falurész (Dankó Pista utca, Szabadság utca, Kaffka utca és a Fenyves utca), az út két oldalát pedig a Jósva patak foglalja egységbe.

A falu Jósva-patakját egy 1272-ből származó adománylevél említi. Faluként neve először 1340-ben szerepel, jelentése arra utal, hogy a patak kezdeténél (fejénél), forrásánál fekszik. A falu részletes leírását egy 1399-ben keltezett oklevél tartalmazza, amely említi a kőből épült, torony nélküli templomot és a patak vize által hajtott hámort is. A falu lakossága 1593 után tért át a református vallásra, református iskoláját 1723-ban alapították. A 19. század végén az "aggteleki barlang" ismertsége eredményeképp Jósvafőn is megnőtt az idegenforgalom. 1890-ben elkészült a Baradla-barlang vörös-tói bejárata. Kaffka Péter 1927–1928 között a Törőfej-völgyben mesterséges tárót nyitott, a Baradla újabb bejáratát. 1940-ben a Törőfej-völgyben létrehozták a Tengersizem-tavat, 1944 májusában fölavatták a Mátyás király Sportszállót, a mai Tengersizem Szálló elődjét. Az 1950-es években a barlangkutatók Jósvafő határában is sorra tárták föl a földalatti patakok üregrendszerét: 1952-ben a Béke-, 1954-ben a Vass Imre-, 1956-ban a Kosuth-barlangot. A Tohonya-völgyben karszthidrológiai kutatóház is épült, mely Papp Ferenc nevét viseli.

Jósvafő még most is őrzi a tornai falvak sajátos báját adó egységes építészeti örökséget. A falu középkori templomát 1793–1794-ben nagyobbították meg szentélyének elbontásával és kitoldásával. A korábbi templomrész festett fakazettás mennyezete 1734-ből való. A különálló torony 1851–52-ben készült el. 1994-ben nyílt meg az azóta több gyűjteményi egységgel büszkélkedő Jósvafői Tájház, Szablyár Péter szorgos helytörténeti-helyrajzi gyűjtőmunkájának eredményeképp.

ÖRÖKSÉGÜNK

Ami régi, az érték. Sokszor halljuk ezt a mondatot. Ebben az esetben igaz is. A település élete régen kezdődött, erről tanúskodnak a régi térképek is. A falu magja már az első katonai térképen felfedezhető, ezért a település hosszú története vitathatatlan. A történelem morzsái maradtak mára a faluban, ezek pedig az egyes épületek, építmények, kerítések és részletek. Ezek megőrzése közös feladat, hogy a történelem folytonossága ne szakadjon meg.

Ófalui főtérről itt található: Fogadó az Öreg Malomhoz, „Kisház” (a település egyik legrégebben épült lakóháza), a Pap-palló és az egykori parókia épülete, a tér fölé magasodó harangtorony és a Tájház.

Egyedi tájértékekről az Aggteleki Nemzeti Park és a Tájértéktár honlapján tájékozódhatnak az érdeklődők.

Jósvafőn nem csak egy-egy kiemelt ház védendő érték, hanem az a múltat idéző, sőt aktívan hordozó ófalu, utcahálózat és hangulat, amit nem tud nem észre venni a látogató. A házak között kanyargó patakok olyan hangulatot árasztanak, ami szinte utánózhatatlanná teszik a falut. A régi képek tanúsága szerint a település hűen őrzi régi arculatát.

Kessler Hubert emlékház: a neves barlangkutató helyreállított lakóháza a Baradla-barlang jósvafői kijárata mellett található. Az emlékház földszintjén a látogató eredeti dokumentumok és másolatok segítségével megismerkedhet a ház történetével, a Törőfej-völgy fejlődésével, valamint általános képet kap a Baradla kialakulásáról.

Jósvafői Tájház: az épületegyüttes (az ún. Szakál-porta) 1890-ben épült. A lakóház a vidékre jellemző épület: egy szobasoros, nyeregtetős, oromfalas ház, udvara felől faoszlopos tornác tartozik hozzá.

A házban és a melléképületekben ipar- és helytörténeti kiállítás, ill. a helyi mező- és erdőgazdálkodás eszközeit, valamint a környék nagy barlangjait és ezek megismerésének történetét bemutató gyűjtemény tekinthető meg.

Látkép.

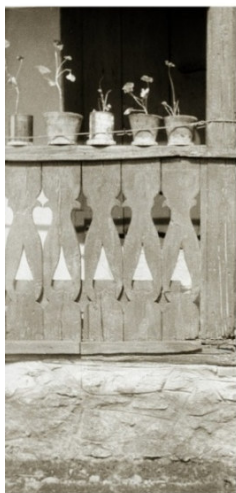
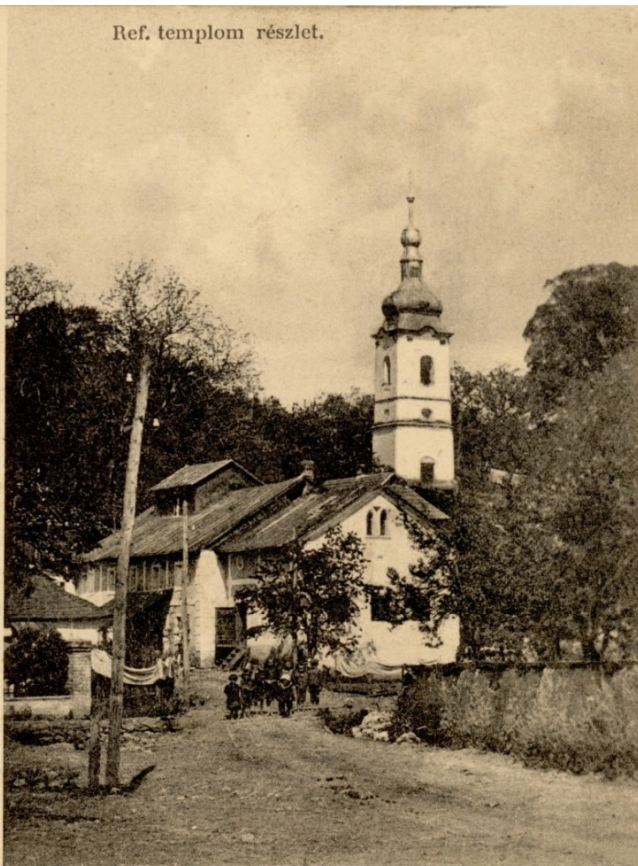

Jósvalő.

Utcza-részlet.

Ref. templom részlet.

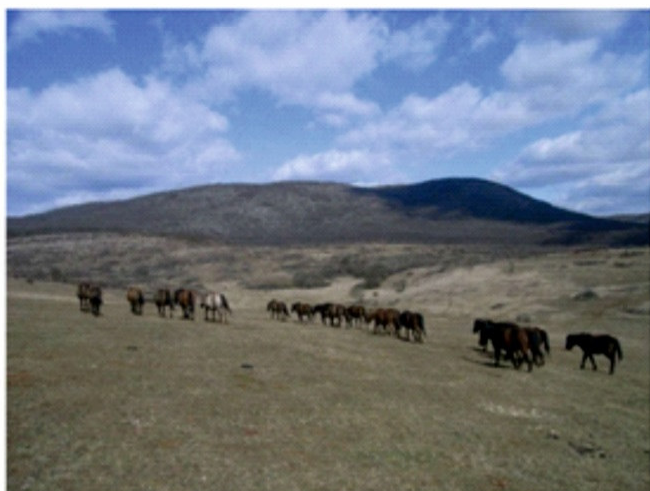

Református templom: egy 1399-es Zsigmond-kori ítéletlevél már említ egy kőből épült és erődfallal körülvett templomot. Ez a jelenlegi templom nyugati része. A templom a középkori rész 1793-94 között megvalósított bővítésével nyerte el mai formáját. A templom belsejét festett kazettás mennyezet díszíti. A templom és az erődfal felújítására a közelmúltban került sor. A műemlék épület kiváló akusztikája miatt az istentiszteletek mellett számos kulturális programnak is helyet ad.

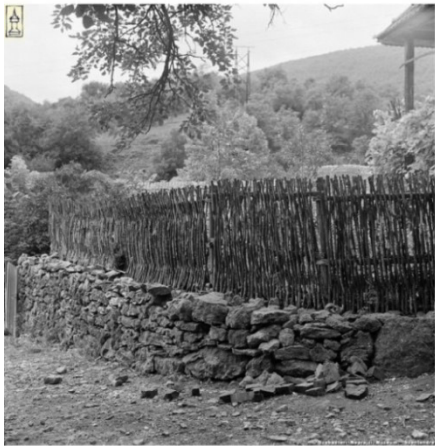
Harangtorony és fejfás emlékpark: a ma itt látható barokkos jellegű, sisakkal ellátott torony 1851-ben épült. A torony harangját 1882-ben öntette a jósvafői egyházközség. A felújított és esténként kivilágított harangtorony fölötti területen kialakított emlékparkban a tájra jellemző, faragott motívumokkal díszített fejfák találhatók.

Baradla Galéria: a község műemléki védettségű részén, egy hagyományos stílusban felújított népi lakóház három helyiségében működő magángyűjtemény az Aggteleki-karsztvidék és a barlangvilág ihlette művészi alkotásoknak ad otthont. A kiállítási anyag alapját képező művek a településen megrendezett alkotótáborokban készültek.

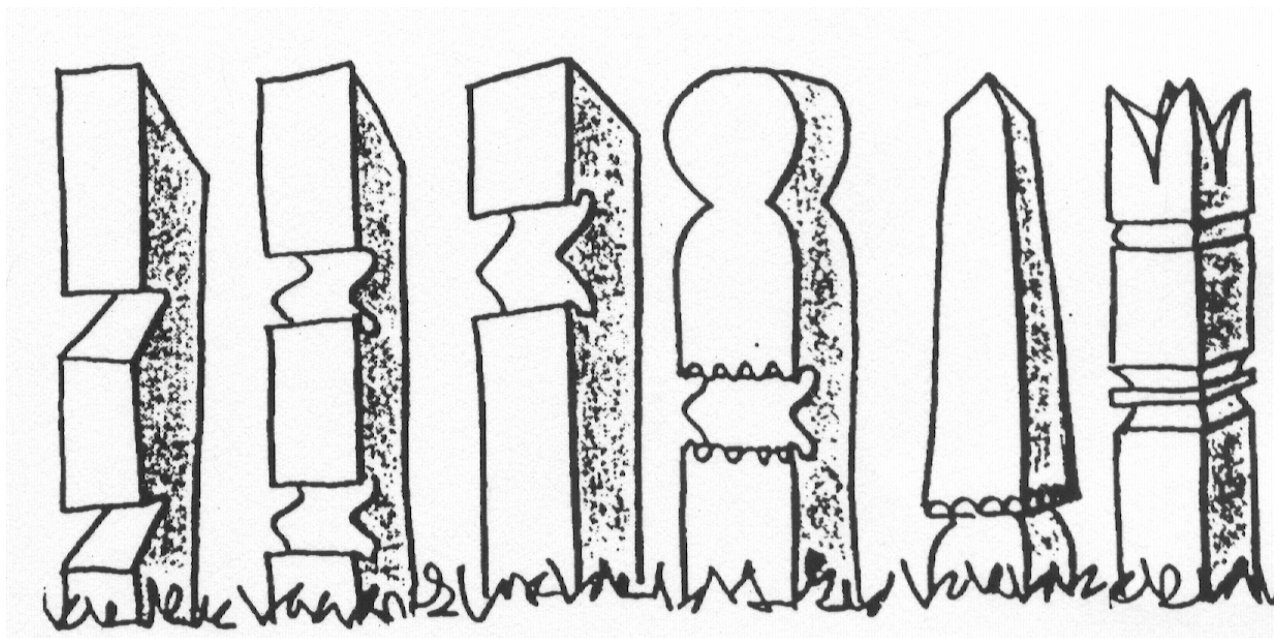

Kúria Oktatóközpont, hucul lovasbázis: a kisenemesi kúria épületében működik az Aggteleki Nemzeti Park Oktatóközpontja. Sokféle előadással, tantermi, terepi és kézműves foglalkozásokkal, erdei iskolai programokkal várják az óvodás és iskolás csoportokat. Az épületegyüttes további részében a szabadartásban élő, hazánk egyetlen, génmegőrzés céljából tartott hucul ménésének néhány egyede tekinthető meg.

Fejfás temető

Külön is érdekes a falu református fejfás temetője, mely a hagyományos formák mellett sajátos eltéréseket is tartalmaz. Felmérése az 1990-es évek elején készült el.

TERMÉSZETI ÖRÖKSÉG

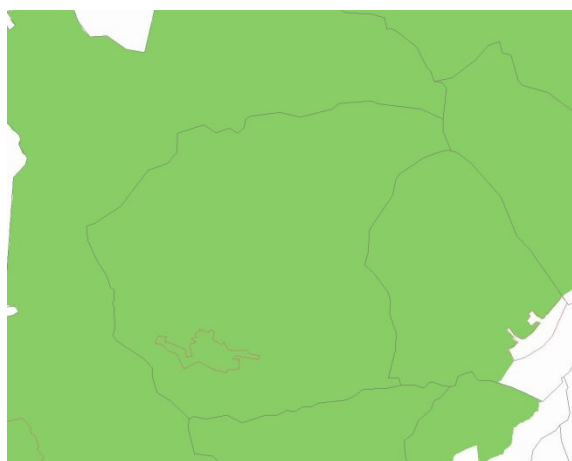
Jósvafő esetében a természetvédelem meghatározó jelentőséggel bír, hiszen (részben) a Nemzeti Parknak köszönhetően ismerik az emberek a település nevét. A védelem azonban nemcsak a nemzeti parki védettségből áll. A település közigazgatási területét érintő védettségek a következő táblázatban láthatók.

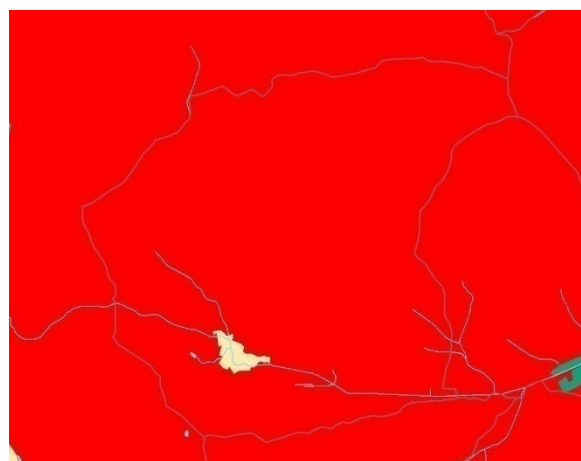
Világörökségi terület lehatárolása

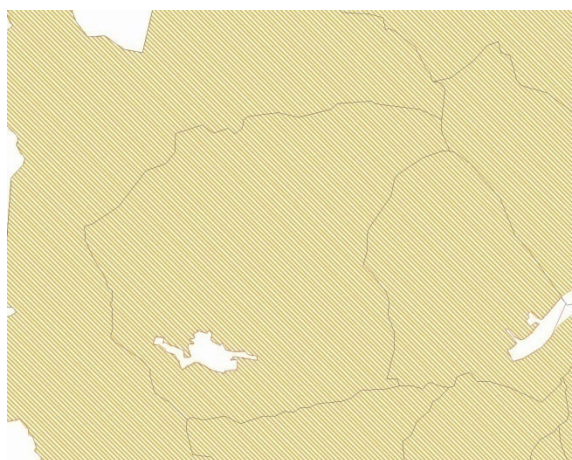
Ramsari terület lehatárolása

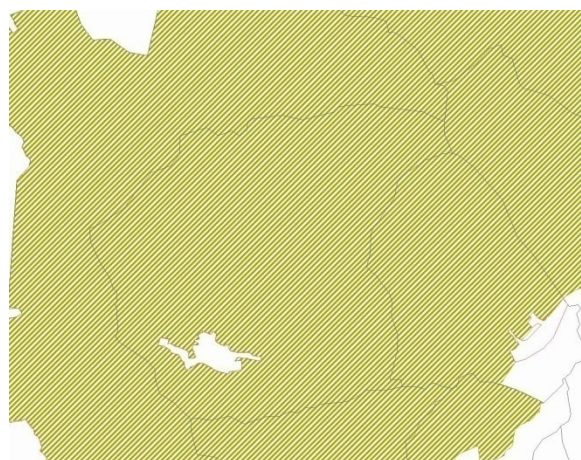
Nemzeti Park területének lehatárolása

Ökológiai hálózat lehatárolása

Natura 2000 terület lehatárolása

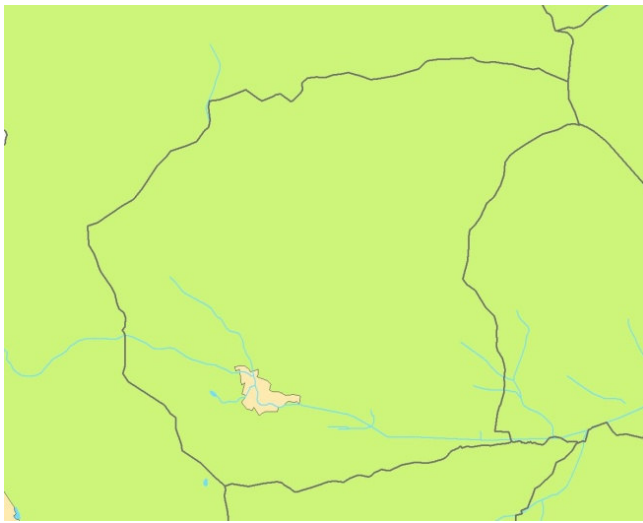

Natura 2000 madárvédelmi terület lehatárolása

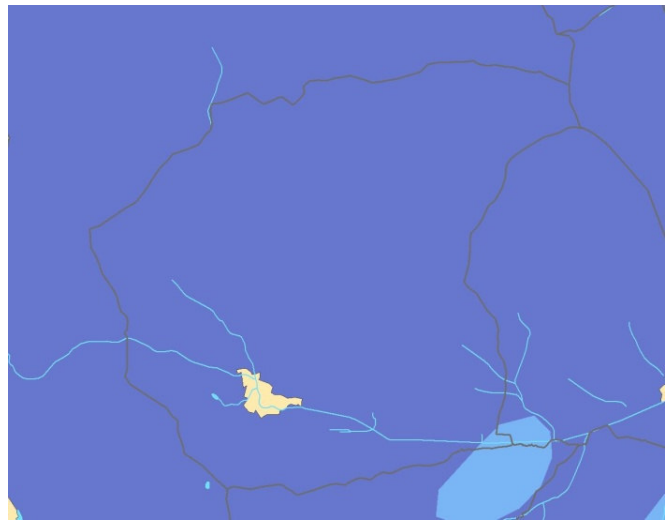
A Világörökség részét képező felszín alatti világ legjelentősebb képviselője a 25 km összhosszúságú Baradla-Domica barlangrendszer, melynek 5,3 km-es szakasza a Domica-barlang, Szlovákiában található. A több bejáratú nyíló Baradla nemcsak a térségnek, de hazánkban is legkiemelkedőbb – legrégebben kutatott, legismertebb, képződményekben leggazdagabb – barlangtani értéke, amely a múlt században a világ második, 1965-ben a nyolcadik, 1969-ben a tizennegyedik, 1973-ban a huszadik leghosszabb barlangjaként tartották nyilván.

Natura 2000, európai szintű védettség érinti a település jelentős részét, mely elsősorban az élőhelyeket védi, ezzel a védett vagy értékes fajok otthonát, nemzetközileg értékes vizes élőhelyeket (Ramsari területek hasonló értékeket védenek) és önmagukat a fajokat is őrzi. A védettség kihat a gazdálkodás intenzitására, az alkalmazható módszerek és anyagok típusára.

A települést ölelő táj tájképvédelmi övezet része, ezért nem csak a zoológiai és botanikai értékek miatt szükséges a külterületi részek védelme, de tájesztétikai okok miatt is. Érték a kopár sziklás felszín a száraz gyepekkel és a kanyargó patakokat követő égerliget is.

Tájképvédelmi terület lehatárolása

Felszíni és felszínalatti érzékeny vizek területe

TÁJHASZNÁLAT

A táj egy érzékeny egyensúlyi állapot megtestesülése, melynek jövője a mi kezünkben van. A települést körülvevő táj az évszázados művelés során létrejött szokások, viszonyok, kulturális és természeti értékek együttesét őrzi és tükrözi. A XXI. században látható tájhasználat egy pillanatkép, melynek megőrzése kiemelt feladat, ennek eszköze pedig a tájvédelem.

A tájvédelmet helyi és nemzetközi szabályozásokkal lehet a helyes mederben tartani. Az egyik a bioszféra-rezervátumok világhálózata, mely létrehozásának célja az, hogy előmozdítsa és bemutassa az ember és a bioszféra között létrejövő kiegyensúlyozott kapcsolatot. Annak érdekében, hogy prezentálják az ökológiai rendszer sokszínűségét, a rezervátumok magukba foglalják a szárazföldi, a vízparti és a tengeri ökoszisztéma területeit.

A településkörnyéki mozaikos szerkezetű terület fajgazdagsága és egyedi szépsége a természetvédelmi kezelési tervek alapján, a művelési ágaknak megfelelő használattal őrizhető meg. A gazdálkodás területei, a települések lakóterülete, valamint a sérülékeny sziklagyepek és vizes élőhelyek, vagy a nádasok, gyepterületek, erdők más-más hagyományt őriznek, megőrzésük eltérő kezelést kíván. Védett területeken a művelési ágak arányának és az épületek sűrűségének megőrzése, a történeti tájrendszerhez igazodó használat és fejlesztés különösen hangsúlyos elvárás

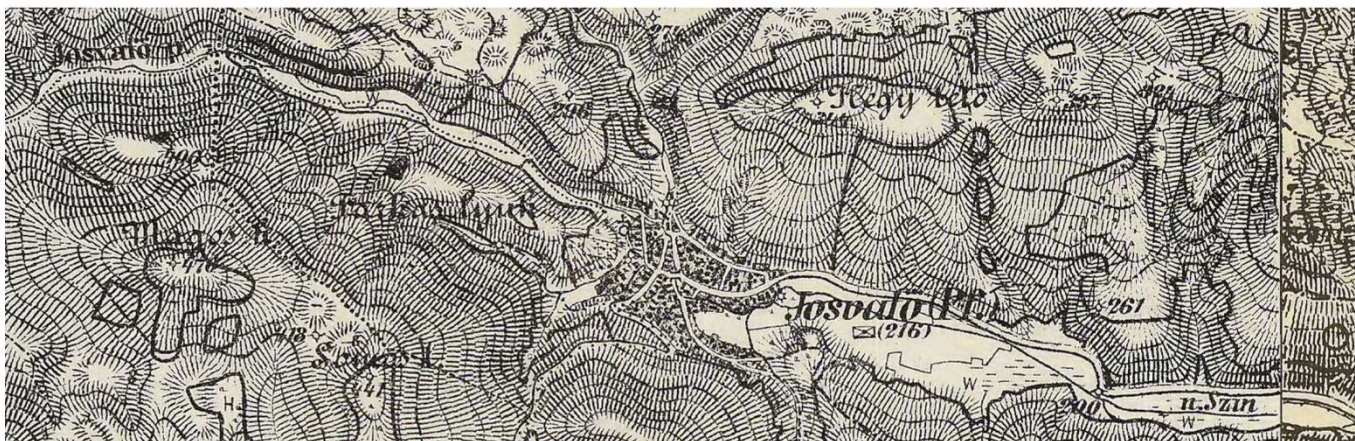
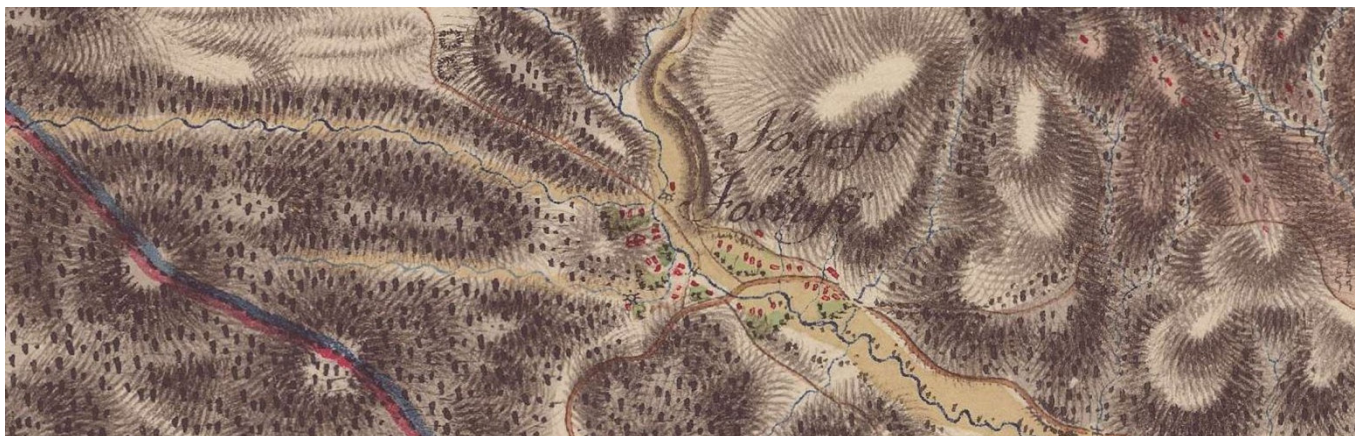
Egy táj védetté nyilvánításának célja a táj jellegének megőrzése, természeti értékeinek a felszíni és felszín alatti vízkészleteknek, és vízgyűjtőinek, az érintett területek erdeinek, termőtalajának és más megújuló természeti erőforrásainak védelme, és a természetszerű gazdálkodási módok elterjesztése révén a vízminőség javítása. E cél a természeti területek élőhelyi adottságainak, természetes terepviszonyainak, vízháztartásának, növénytakarásainak megőrzése esetén teljesül, a történetileg kialakult, racionális tájhasználat, művelési módok fenntartásával. Meg kell akadályozni a települések összenövését, a mezsgyék megszűnését. Erre kell törekedni a következő évek, évtizedek során is, hogy ez az érzékeny védelmi rendszer hibátlanul működhessen tovább.

PATAKOK JÓSVAFŐN

Jósvafőt nevezhetnénk a 'Patakok ékkövének', a 'Víz otthonának' vagy akár a 'Hullámzó paraszt-' de mégis inkább egy varázslatos hegyi falunak, melyben négy patak találkozása adja azt a hangulatot, melytől Jósvafő kiemelkedik a környező települések sorából. Ez az adottság olyan egyediséget kölcsönöz a falunak, mely a főúton való áthaladáskor is érezhető.

A patak élettér, környezet, háttér és közeg egyszerre, mindamellet, hogy az itt lakók életének szerves része. Évszázadok óta alakítja a falu arcát és szervezi életét a négy patak, név szerint a Jósva, Tohonya, Kecő és Kajta, melyek kereszteződéséből alakult ki a mai patakmenti ófalu.

A patakok több szinten vesznek részt a település életében, talán többrétűen mint a környéken bárhol:

Elsősorban természetesen életteret biztosítanak különböző állat- és növényfajoknak, melyek a nemzeti park palettáját gazdagítják, valamint élettel töltik meg a nyáresti levegőt vagy a tavaszi pocsolyákat.

A vízfolyásokat övező ligeterdők különleges látványt nyújtanak, ahogy a fák lábbal a vízben állnak, a vízínövények pedig a partra kapaszkodva élvezik a víz nyújtotta lehetőségeket. Ezek a ligeterdők leggyakrabban enyves égerből, fűz fajokból állnak, és a természet érzékeny egyensúlyának indikátorai.

A patakokban található, évtizedek óta koptatott kavicsok közelebb hozzák az emberekhez a geológiai különlegességeket, mert csupán le kell hajolni a vízhez, és a környező dombok, hegyek építő követ foghatja az ember a kezébe, nem beszélve a kövek alatt rejtőző piciny élőlényekről, melyekkel a falu hagyományosan jó viszonyt ápol. Szokatlan látványnak lehet szemtanúja a turista, ha nyáron a patakmenti utcákon sétál. A lakók egy-egy jóízű bográcsozás után behelyezik a ki nem mosott edényt a vízbe, majd másnap reggel csillogóbban veszik ki, mintha órákon át súrolta volna a szorgos háziasszony. Ezen jelenségért egy egyszerű állatka, a bolharák felel, mely számos vízfolyásunk és víztestünk lakója, de kevés helyen kerültek ilyen közvetlen és hatásos kapcsolatba velük az emberek.

Mint minden vonalas elem a tájban, a patak is ökológiai folyosóként szolgál az állatok, növények és információk számára, mellyel a társulások stabilizálásához járul hozzá. Szabályozásával éppen ezt a kulcsszerepét veszítené el, ezért sem a meder kiépítése, sem a növényzet irtása, átalakítása nem megengedett. Hosszútávon a patak jelen állapotában való megőrzésére kell törekedni.

A víztestnek jelentős hőmérséklet kiegyenlítő és klímaszabályozó szerepe van, ami a XXI. századi forró nyarokon kincset ér.

A patakra szerveződő építmények (hidak, gazdasági épületek) építészeti emlékek őrzői, a régi korok építészeti stílusát, technikáit zárták magukba, és az érzékeny szemléletet, mellyel a régi kor embere a természethez viszonyult. Partnerként tekintett a patakra, melynek változásai meghatározták a gazdálkodás ritmusát és határait.

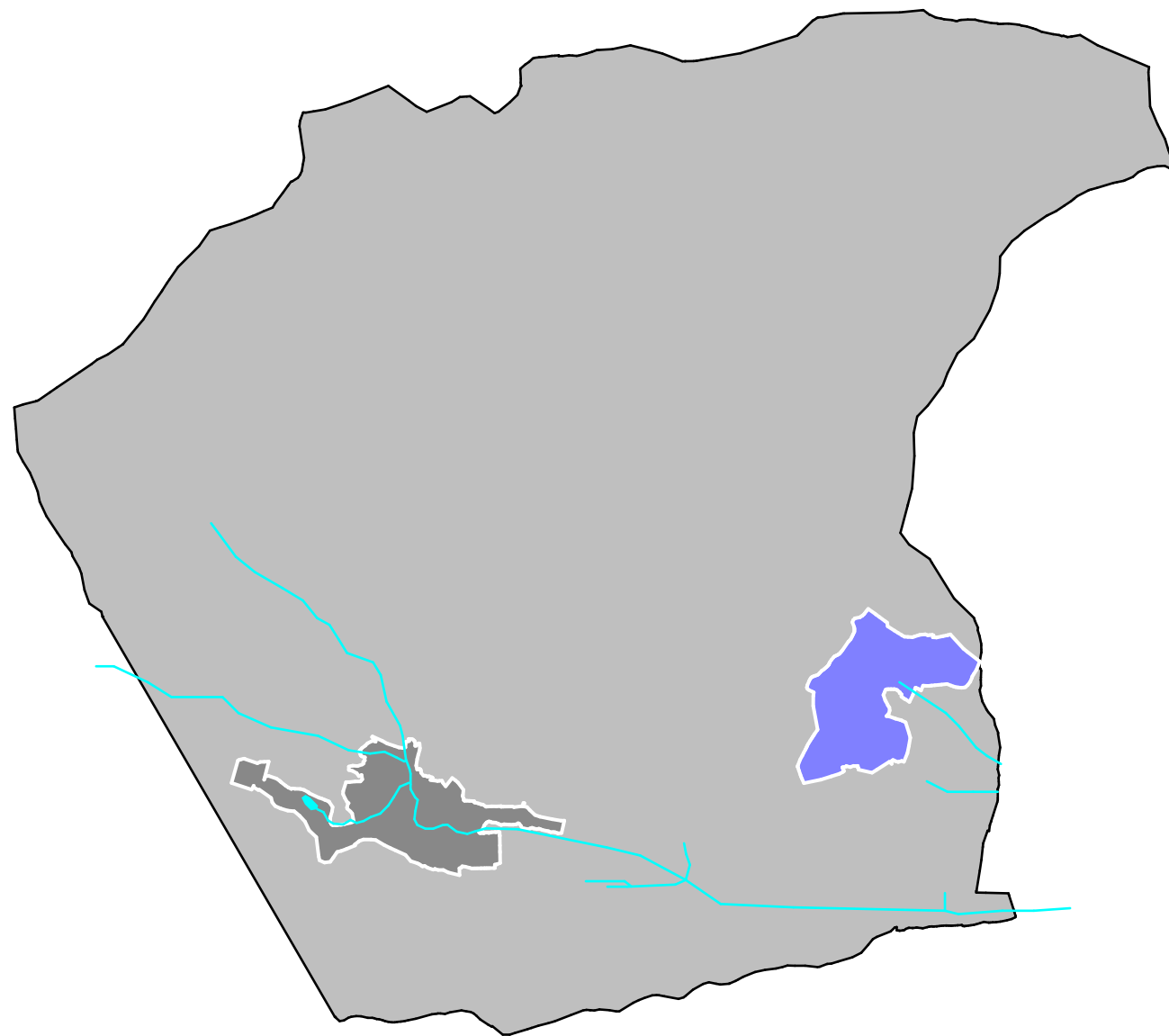
A mai és a régi tájban is karakteres elemként jelenik meg egy-egy patak, mint mezsgye és élő határ művelt és műveletlen vagy lakott és lakatlan területek közt. A táj ezen lüktetése a ma diverzitásnak nevezett együttes elődje. Megőrzése kiemelt szempont, melynek egyik eszköze lehet a patakkal való ismerkedés, akár sportos (évente megrendezett patakfutás), akár az egyre inkább elterjedő fényképezés révén. Ennél fotogénebb tájélemet messze nem találni.

KÜLÖNBÖZŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK JÓSVAFŐN

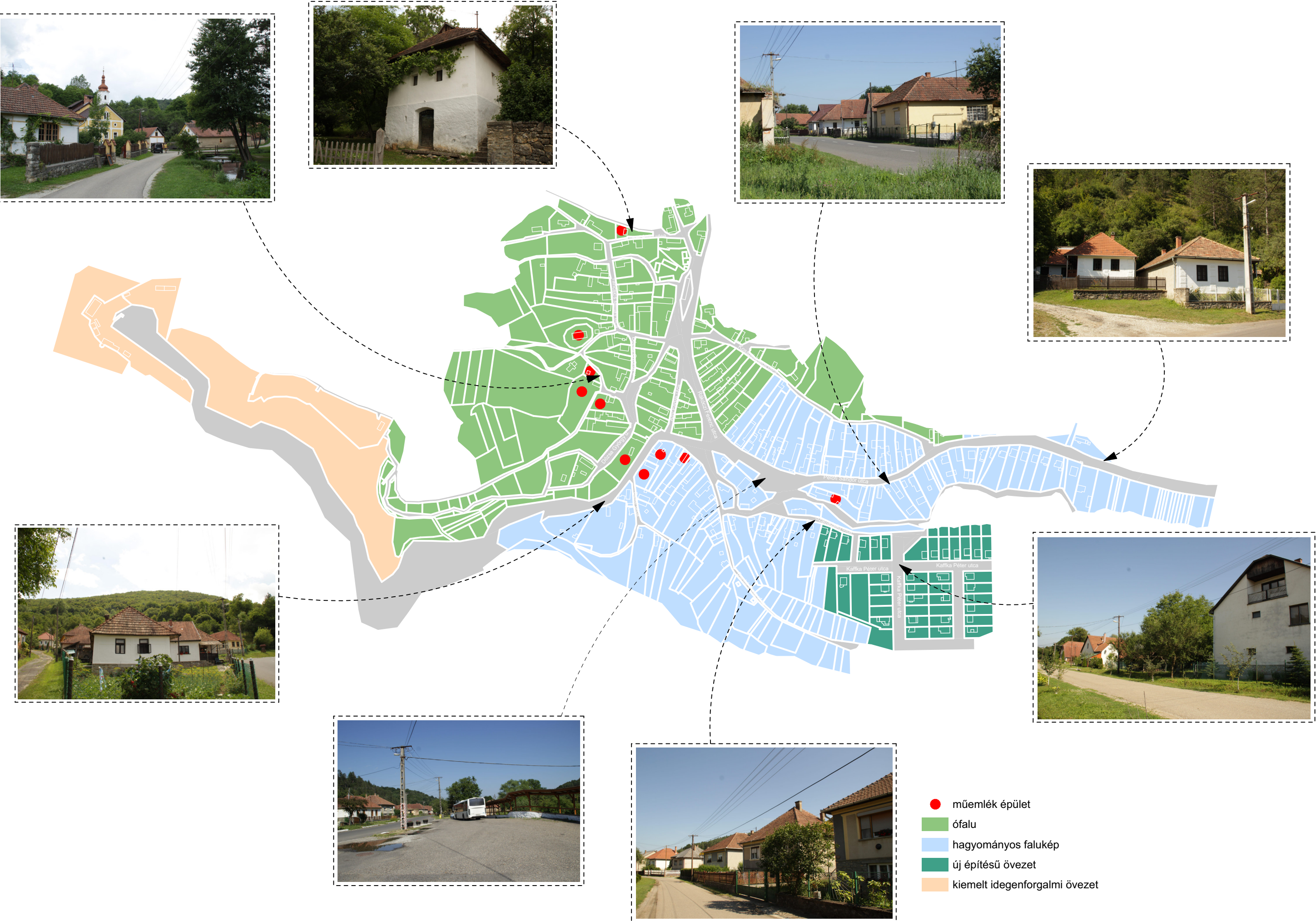

JÓSVAFŐ KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETE

- belterület
- külterület
- pincesor
- vízfolyás

KÜLÖNBÖZŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK JÓSVAFŐN

Ófalu

A történeti településrész-ófalu- nevezzük bárhogy, érték. Településünk ősi identitását őrzi. Századok csöndes tanúja, mely némán mégis érezhetően mesél elődeink életéről. Az egyszerű házak közt sétálva beszippant a múlt, s időutazás részesei leszünk.

A történeti településrész a falu ősi magja, mely szinte érintetlenül vészelte át a XX. századot. Az itt meglévő több évszázados telekszövet (keskeny szalagtelkek) az oldalhatáron álló beépítési módot tette lehetővé. Ez tájegységtől függetlenül a magyar falu általános képe is. Gömör-tornai jellegzetességként meg kell említenünk a telek első harmadában található keresztcsűröket, melyek majd teljes telekszélességben elterülve kettévágják a hosszú keskeny parcellákat.

Ezt a településrészt az építészeti örökség védelmére javasolt területként szükséges kezelni.

A történeti településmagot tiszteletben tartva e településrészen elvárás a meglévő épületekhez való igazodás. Ez az alábbi építészeti karakterelemekkel valósítható meg: oldalhatáron álló beépítés, utcára merőleges tetőgerinc, 35-40 fok közötti tetőhajlás, a parasztházak arányrendszerét tükröző nyílásméretek.

A falak színe is illeszkedjen a környezethez, ajánlott pasztellszíneket alkalmazni. A parasztházak többsége egyszerű, ám mégis mutatós vakolatdíszekkel készült, jelen kiadványban több példát is mutatunk, melyekből kedvükre választhatnak a homlokzat kialakításakor. A vakolatdíszek készítése során kerüljük a nagyáruházakban kapható előre-gyártott polisztirol elemeket, mivel ezek többnyire sem stílusukban, sem minőségükben nem illenek a hagyományos faluképbe.

A hatvanas-hetvenes években erős átalakuláson ment keresztül a falu, megjelentek a „kockaházak”. Ahogy a '20-as, '30- as években divathullámként söpört végig térségünkben a cserépfedés- eltüntetve a zsúpfedeles tetőket- úgy formálta az új stílus is a faluképet. Ezek a 10x10 méteres, sátoztetős, az utcafronton két nagy szobával és két nagy ablakkal rendelkező épületek alapjaiban változtatták meg településrészek, gyakran egész települések utcaképet. Sok más településhez hasonlóan Jósvafőn sem alkotnak önálló településrészt, hanem a falu szövetébe beágyazódva jelennek meg a kockaházak. E parasztházakból és kockaházakból építkező vegyes szövet a magyar falu XX. századi képe.

Erre a településrésze az illeszkedés jegyében építsünk, vegyük figyelembe a meglévő épületek karakterét. Az ide épülő házak oldalhatáron állnak, sátor-, vagy nyeregtetősök. Tetőgerincük az utcára merőleges, a tetőhajlás 35-40 fok közötti, a lábazat 60-70 cm. Színek tekintetében viszszafoogottak. Az esetleges tárolókat, melléképületeket a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakítsuk ki. Kerítés építésekor nyugodtan meríthetünk ihletet az ófalu kerítéseiből. Érdemes a meglévő, szép példákat megfigyelni, s ezek alapján mai, modern, de a faluképbe illeszkedő kerítést tervezni. A teljesen átláthatatlan, tömör utcai kerítés kerülendő. Bár az oldalsó és hátsó kerítések rejtettebbek, mégis érdemes anyagukat, zártságukat átgondolni. Célszerű szem előtt tartani, hogy ezen a vidéken hagyományosan léckerítés választotta el a portákat, majd a 70-80-as évektől fokozatosan teret hódított a fa, vagy betonoszlopokra feszített drótháló.

Új építésű övezet

Nincs korszak, mely annyira átírta volna településeink hagyományos képét, mint a 80-90-es évek típusterv építészete. Új parcel-lázású területen, oldalhatáros, vagy szabadon álló beépítéssel ké-szültek a típusházak.

A hagyományos falusi arányrendszert figyelmen kívül hagyva, szinte parancsra épültek a szuterén-földszint-tetőtér elrendezésű épületek. A falu ezen része gyakorlatilag kertvárossá alakult, az út két oldalán széles, gondozott zöldsáv, majd a kerítések, s az elő-kert mögött a falusi léptékhez képest óriási házak. Az új építésű rész karakteres eleme a nyeregtető, valamint a kő lábazat.

Ha a falu ezen új, dinamikusan fejlődő részére építkezünk, az alábbiakat vegyük figyelembe:

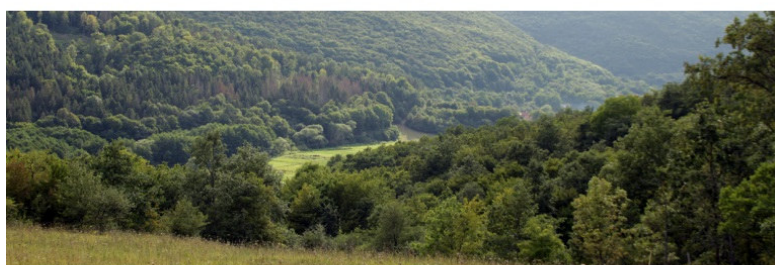
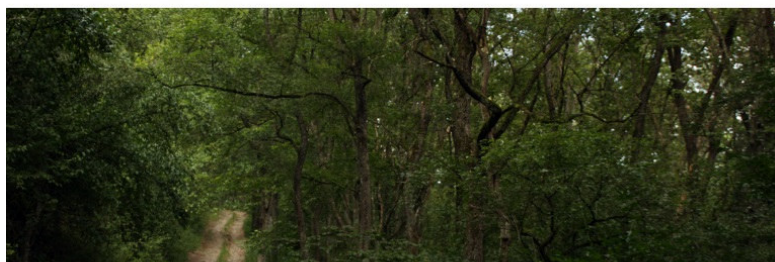
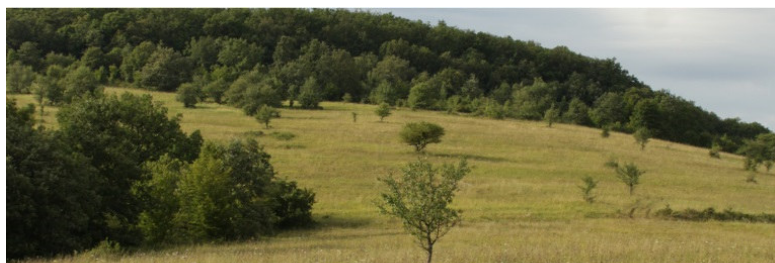
Az ide épülő házak szabadon állók, nyeregtetősök. A tetőhajlás 35-40 fok közötti, a lábazat kőből épül, vagy kőburkolatot kap. Az esetleges tárolókat, melléképületeket a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakítsuk ki. Az épületek színezésekor kerüljük a harsány, élénk színeket. Kerítés építésekor nyugodtan meríthetünk ihletet az ófalu kerítéseiből. Érdeemes a meglévő, szép példákat megfigyelni, s ezek alapján mai, modern, de a faluképbe illeszkedő kerítést tervezni. A teljesen átláthatatlan, tömör utcai kerítés kerülendő. Bár az oldalsó és hátsó kerítések rejtettebbek, mégis érdemes anyagukat, zártságukat átgondolni. Célszerű szem előtt tartani, hogy ezen a vidéken hagyományosan léckerítés választotta el a portákat, majd a 70-80-as évektől fokozatosan teret hódított a fa, vagy betonoszlopokra feszített drótháló.

Kiemelt idegenforgalmi övezet

Az Aggteleki Nemzeti Park igazgatósága, a mellette található hotel, valamint a tengerszem tó és környezete bár közigazgatásilag a faluhoz tartozik, nem kapcsolódik szervesen a falu szövetéhez. Különleges karakterű terület ez, mely nem sorolható egyik előbbi kategóriába sem. Az itteni épületek célja a turizmus kiszolgálása. Mégis fontos része a falunak, hiszen az innen induló tanösvény átfut a falun, elvezet a pincesorig, s rengeteg látogatót hoz ide.

Elmondható, hogy bár az épületek tömegformálása eltér a hagyományos falusi léptéktől, anyaghasználatuk, színeik, nyílászáróik aránya mégis alázatosan reflektál a hagyományos falusi építészetre.

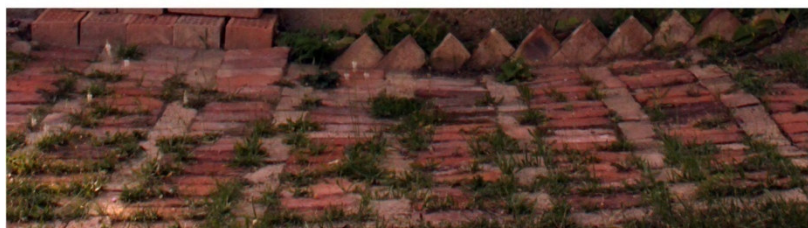
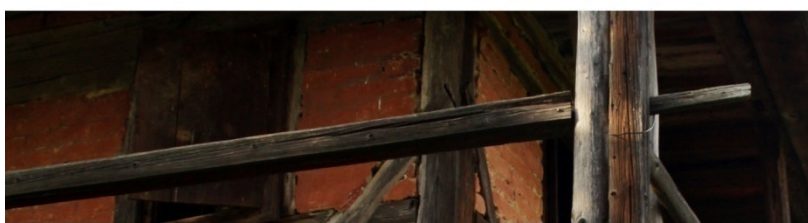
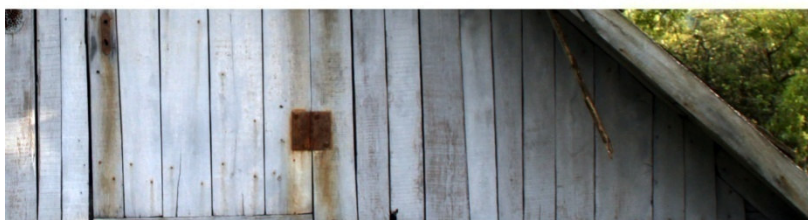
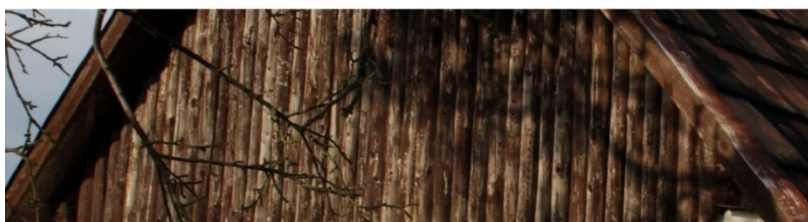
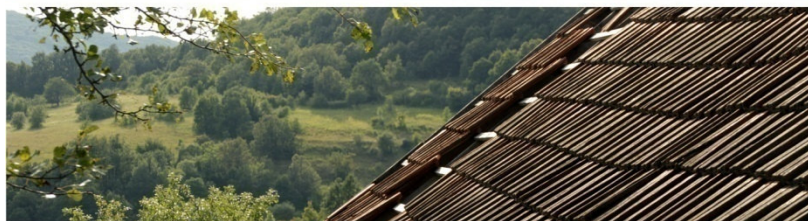
Jósvafő külterületén takaros aprócska pincékből és présházakból álló pincesor található. A terület a falu szélétől 2 km-re található Szinpetri irányában, a főúttól északra. Köves, autóval nehezen járható úton, egy különleges, mezei juharos erdőn át közelíthetők meg az aprócska telkeken található pincék. Vadvirágos gyepek, öreg tölgyligetek közt bújnak meg a sokat látott pincék, házak, amelyeken látszik, hogy van gazdájuk, gondozzák és látogatják őket. Erre vezet egy, a Nemzeti Park értékeit feltáró tanösvény, melynek több állomása esik a pincehegy környékére.

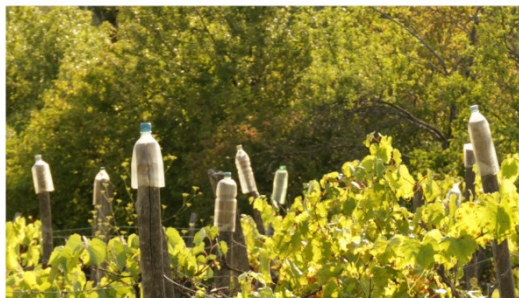
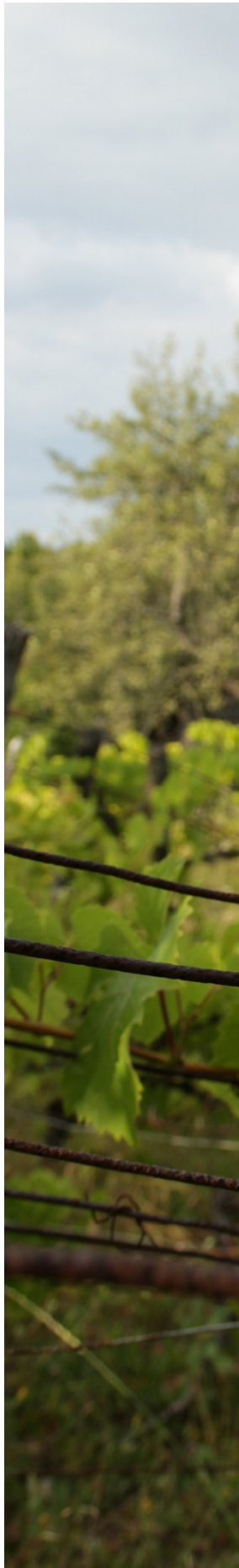
Számos értéke mellett a pince-hegy különlegessége a hangulata. Tagadhatatlanul romantikus és ódon, ahogy az öreg szőlő és gyümölcs-ültetvények közt előbukkan egy-egy pince teteje, majd feltárul az egész épület és az azt ölelő táj látványa.

Az ódon karakter összetevői leginkább az öreg fa ajtók, melyek vasalása sok eseménynek volt már tanúja. Ezekről az ajtókról finom borok, boldog esték és bölcs beszélgetések rémlenek föl előttünk, mintha mi is itt lettünk volna. A pincehegy értéke vitathatatlan, megőrzése kiemelt szempont.

Az egységes karakter része az anyaghasználat, mely itt, a dombon néhány elemből áll csupán, és ebben rejlik a nagyszerűsége. A tetők cseréppel fedettek, melyen a moha előszeretettel ver tanyát, és puhítja a látványt. Az oromzatok deszkából készültek, díszítés nélkül, egyszerűen. A falak szárazon rakott helyi terméskőből vagy vakolt vályogból készültek, egy-két kivételes esetben a téglák is megjelennek, a kerítések lécből és deszkából állnak.

Ez a terület nem bírja el az új anyagokat. Nem illik ide a horvát mészkő, a színes homlokzat és a betonelem sem.

A pincehegy növényeit tekintve is egy csuda hely. A felvezető út mentén illatos, szárazságtűrő gyepekben színes virágok hada kíséri a látogatót. A dombtetőhöz közeledve tölgyligetek kémlelnek szét a dimbes-dombos, zöld tájba. A pincékhez közeledve megjelennek a gyümölcsfák, egyedül vagy ligetben állva, sűrűn zuzmósodva, ami a kristálytisza levegő félreérthetetlen jele. A gyümölcsfák folyamatos pótlása és frissítése javasolt, ha hosszútávú megőrzésben gondolkodunk. Ajánlott fajok:

- közönséges dió / *Juglans regia*
- házi szilva / *Prunus domestica* (helyi fajta, ha lehet)
- nyári alma / *Malus domestica* 'Nyári fontos', 'Rambour Franc', 'Búzával érő'
- vilmos körte / *Pyrus communis* 'Williams pear'

És természetesen a szőlő, mert bár annyi szőlő maradt mára csak, hogy jelezze, hol járunk, ennek megőrzése és bővítése cél.

Jósvafő és környékének természeti adottságai a mezőgazdasági termelésnek nem kedveznek. A tagolt felszínen gyors a talajerózió. A termőtalaj rossz termőképességű.

Jósvafő beépítésre nem szánt területén természetvédelmi, tájképvédelmi, bioszféra rezervátum, ökológiai hálózat, Natura 2000-es és Nemzeti Park területek találhatóak.

A település külterületi részének jelentős részét a művelési ágak közül a szántóföldek, rétek, erdők és legelők teszik ki.

A település külterületi részein nem jellemző és nem is támogatott az építkezés. Kivételt képeznek a Baradla barlanghoz és a turizmushoz kötődő épületek, melyeket a Kiemelt idegenforgalmi övezet foglal magába.

A természeti védelemmel érintett területeket településkép védelmi szempontból meghatározó területként szükséges meghatározni.

A védelemmel érintett, valamint a természeti területeket az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága által szolgáltatott adatok alapján a Természeti örökség fejezetben mutatjuk be.

ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁSOK

„Jó itt. Nincs más,
csak a kis ház.
Kint csönd és fény.
Bent te meg én.”

Szabó Lőrinc

Ahhoz, hogy egy falu vonzó legyen, nincs szükség feltétlen a külföldi előképek hazai megvalósítására. Nem attól lesz szép egy magyar település, hogy egyetlen légkabel sem csúfítja el a tökéletesre nyír gyeppel és fényes autókkal teli utcákat, hanem attól, hogy egységes. tudja, mi az övé, mitől jósvafői az a kerítés, az a kémény vagy homlokzat. Az építészeti ajánlások fejezet célja, hogy rámutasson, milyen elemek, karakterjegyek és összetevők alakítják egy falu arculatát, és jelen esetben mit lehetne tenni, hogy Jósvafő építészeti karaktere megmaradjon az utókor számára.

Az ajánlások kiterjednek minden olyan elemre, ami a településen járva befolyásolja az összképet. Legyen az kerítés, előkert, alkalmazott növények, tornácok, tetődíszek, ajtók, ablakok vagy egyéb díszítő részletek. Mutatunk szakmai szempontból néhány jó példát, ami a későbbi felújításoknál mintaként szolgálhat.

Karakterformáló eszközök

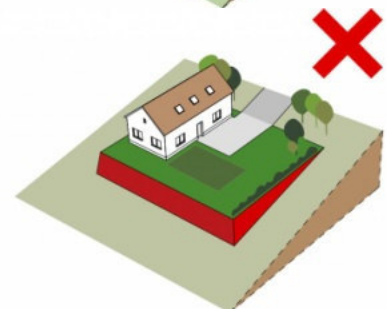
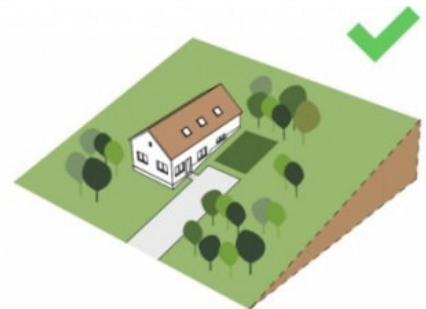
Magasság

Jósvafő ófalu településrészén a családi házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek az ófalu utcaképébe.

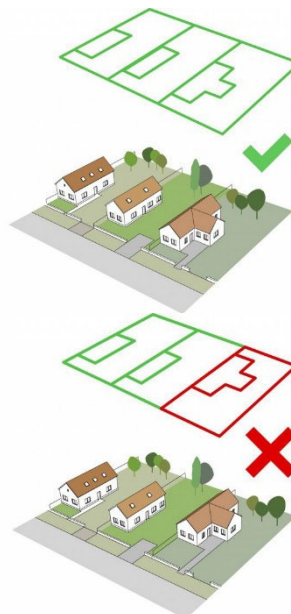
Terepalakítás

Jósvafő dombos, ezért a családi házak építésénél lejtős telekre kell számítani. Nem elfogadható az épület földbevágása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül. Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

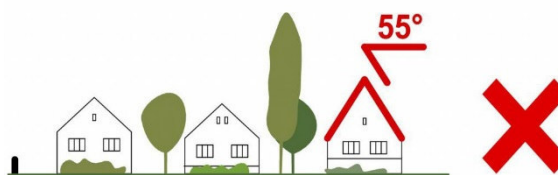
Telepítés

Az ófaluban a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva védett kert alakítható ki.

Tetőhajlásszög

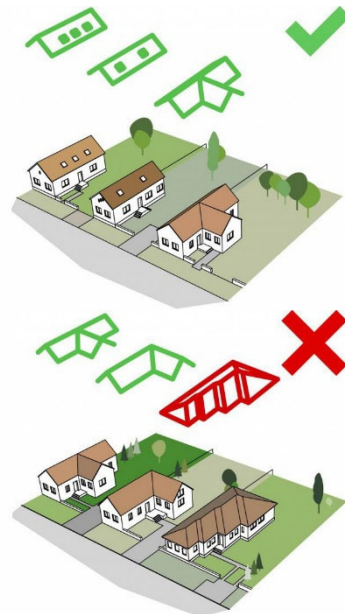
Jósvafő ófalu településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Jósvafő ófalu településrészének utcaképebe.

Tetőforma

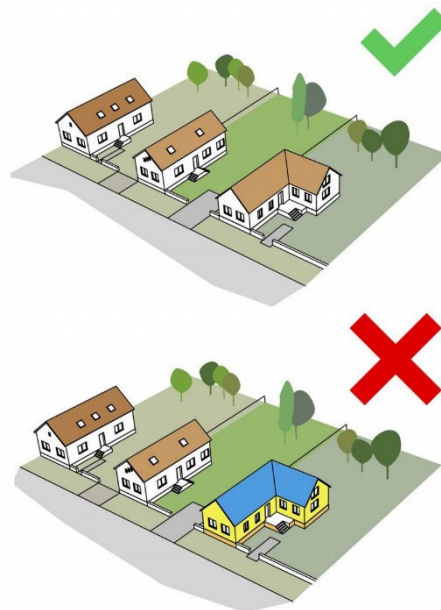
Az ófaluban található házak tetőformája egyszerű nyeregtető. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

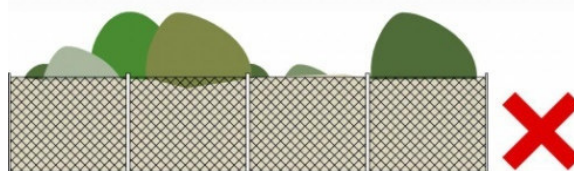
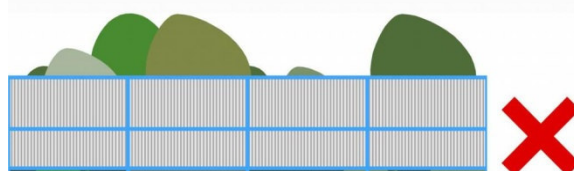
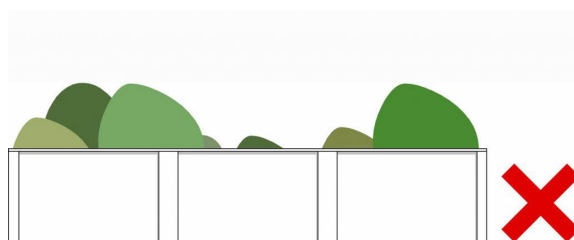
Színhasználat

Az ófalu színvilága változatos, mégis megfigyelhető egyfajta visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Ezt figyelembe véve a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

Kerítés

Az ófalu részein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak. Hagyományosan ajánlott a léckerítés alkalmazása.

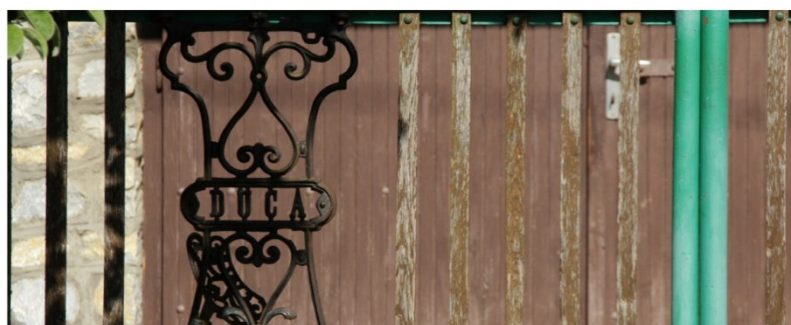

Ha ránézünk egy utcára, a házak mellett a legmeghatározóbb elem a kerítés, mert nagy felületen tudja gazdagítani az utcaképet. Éppen ezért a hagyományos anyagok és színek alkalmazása javasolt. Nem véletlenül alakult ki az a forma és ritmus, amit ma is láthatunk eredeti, vagy adaptált formában. A régi mesterek tudták milyen anyagot, szint és arányt kell alkalmazni.

Jósvafőn egyértelműen a fa kerítések dominálnak, abból is a vékony léckerítés fordul elő leggyakrabban, színben a natúr fa, sötétbarna, fehér és szürke jelenik meg. Érdekesség, hogy számos kőfalat is láthatunk a településen, de nem kerítésként, inkább alacsony támfalként, a falu többi részén viszont csak lábazatként jelenik meg. Alkalmazásuk az ófaluban kifejezetten ajánlott.

A faluban léckerítés, léckerítés kő lábazattal, kovácsolt vaskerítés elem kő lábazattal és pillérrel, illetve fa vagy vékony elemekből álló kovácsoltvas kapu alkalmazása ajánlott, amin keresztül látszanak a szépen rendben tartott kertek, az udvarok és a melléképületek. Zárt kerítés, kapu alkalmazása nem javasolt.

Kertek

A rendben tartott kertek a falu ékei lehetnek, főleg, ha a gazda gondossága a kertben is megmutatkozik. A gondozott kertek egy ápoltság, élettel teli faluképet adnak, mert a kert az élet tere és a hagyományos falusi porta része. Nincs parasztház kert nélkül.

„Minden kertképzetünk gyökere a paradicsomi kert”

Szűcs Gábor

Ha az épület szempontjából nézzük a képet, akkor képzeljünk el telket csak épülettel és kerítéssel rajta. Meztelen! Ha ugyan ezt a házat előkerttel, bokrok-
kal, szépen rendben tartott gyep-
pel és fákkal kép-
zeljük el, sokkal vonzóbb és élhetőbb együtt-
testet látunk. A természeti és az épített környezet összetartoznak, egymás kiegészítve alkotnak egységet.

Az előkertben a színek megjelenése, az épület előtt a bátor forma-használat, és alacsony, maximum 1 méter magas növények a hátsó kertben pedig a nyírt gyep és az idős fák gondozása ajánlott. Ha van tornáca a háznak, és a tulajdonos nem sajnálja eltakarni a faragásokat, akkor ajánljuk futó növények, különösen szőlő ültetését a tornác lábához.

A kerti veteményes nemcsak rendezettség érzését közvetíti, hanem a tulajdonos örömeire terem is. Minden művelt zöldségeskert az élő falu egy-egy bizonyítványa.

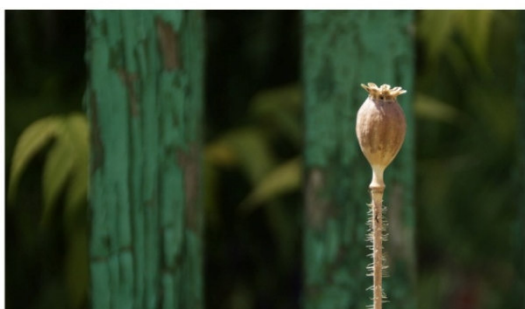
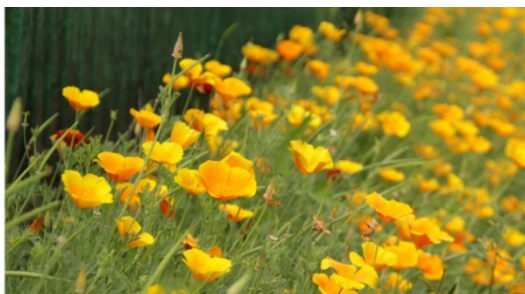
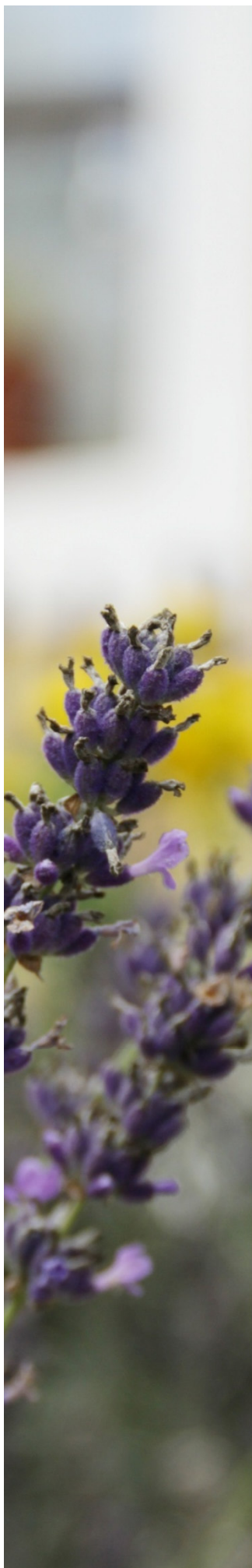

Növények

A kert csodái. Színesek, illatosak és szinte egész évben megörvendeztetik a kert tulajdonosait.

A növények hálásak, meghálálják a törődést, a gondoskodást, és cserébe ellátnak minket szemmet gyönyörködtető látvánnyal, ínycsiklandó terméssel.

A településen járva látszik, milyen növények érzik jól magukat, és mik jellemzők a falu egészére. Jósavő esetében számos jó növényrel találkozhatunk, amik további telepítésével üdeséget adhatunk az utcáknak.

Egy virág bájos, két virág kedves, sok virág döbbenetes hatást tud elérni, ezért javas-latunkban a közterekre vonatkozóan tömeges ültetést ajánlunk. Ezt legkönnyebbével vagy magról vetett virágokkal lehet megtenni. Ajánlott virágok:

- ligetszépe / *Oenothera biennis*, *Oenothera speciosa* 'Siskiyou'
- díszgyertya / *Gaura lindheimeri* 'Gambit White', 'Siskiyou Pink'
- fodormenta / *Mentha piperita*
- vízi menta / *Mentha aquatica*
- réti füzény / *Lythrum salicaria*
- tollborzfé / *Pennisetum alopecuroides* 'Little Bunny', 'Hameln'

A fák az utca és a település ruhái. Ha felülről ránézünk egy falura, meglepően sok zöld felületet, és ezen belül sok lombot látunk. A hagyományos faluképhez hozzátartoznak az idős lombos fák, és a patak parti dús füzes, égeres csoportok Jósavő központjában, ha fásításra kerül sor a következő vízparti, hagyományos fajokat ajánljuk ültetésre, akár utcánként más, egységes faj ültetésével:

- vénic szil / *Ulmus laevis*
- éger / *Alnus glutinosa*, *A. incana*
- házi berkenye / *Sorbus domestica*
- fehér fűz / *Salix alba*
- kecskefűz / *Salix caprea*

A parasztházak leglátványosabb építészeti eleme a tornác. Ez a fedett, de oldalról nyitott folyosó egyfajta külső közlekedőként eredetileg a hámosztatú ház egymással össze nem kapcsolt helyiségeinek megközelítésére szolgált. Tömegformálás tekintetében lehetet oszlopos, vagy nyitott, az oszlopos változat többször kis lábazati fallal, fa ajtócskákkal épült, ezáltal nyitott előszobává, tárolóvá vált. A tornác a társasági élet színtere is volt, hiszen itt lehetett beszélgetni a szomszéddal, vagy bármely betérő vendéggel, akit nem kívántak beljebb invitálni. A kinyúló tető árnyékoló szerepéről sem szeretnék megfeledkezni.

Mivel a falusi építészet meghatározó karaktereleme, meglévő épületeknél megőrzéséről, igényes felújításáról mindenképp gondoskodni kell. Új építés esetén megfontolandó, hogy az új épület miként reagáljon környezete tornácos házaira. Amennyiben az építéssel érintett terület karaktervédelem alá esik, mindenképp ajánlatos tornácot építeni.

Ajtók, ablakok

Ahogy a szem a lélek tükré, úgy az ablakot is hívhatjuk az épület szemének. Tükrözi mindazt, amit az épület képvisel, a stílust, a kort, az állapotot. Éppen ezért van jelentősége, milyen üveg, keret, szín és anyag jelenik meg az ablakon, ajtón vagy környékükön. Az ablakon keresztül látjuk az utcát, itt süt be a nap a szobába, és ide teszünk virágot, ha szépet szeretnénk látni. az ajtón keresztül érkezik meg mindenki az otthonába, a küszöbötől már az otthona várja.

A parasztházak kétszárnyú, kétrétegű fakeretes ablak, népi arányokat őrző, átlagosan 90-120 (150) cm-es méretben. Hatos vagy kettes osztású ablakkal, felül esetleg egy szemes bukóablakkal. Az előző századok rátétes díszei értékesek, megőrzésre érdemesek. Lakóépületen a kazettás fa ajtó javasolt, a lakórész felől üveg berakással, míves kilinccsel.

Az ófaluban műanyag nyílászárók alkalmazása nem megengedhető, mert a hagyományos utcaképet megtörik.

Az oromfalas házak nem a mai kor szülöttei, a 19. században terjedtek el, és ahogy Jósvafő házait nézzük, elég nagy népszerűségnek örvendtek. Az ófalu területén számos jó állapotú, szép homlokzattal találkozunk, melyen az alapvető karakterjegyek szépen követhetők. Ilyen például a szimmetrikus vakolatdísz elrendezés, a padlás szellőzését szolgáló kis ablak, a faablakot keretező motívumok vagy a falfülke.

Leggyakrabban alkalmazott motívumok a liliom, levélcsokor, önálló levél, mindezek egyedül vagy díszes keretbe foglalva. Az egész övezetre szolid, pasztell-színek (fehér, sárga, szürke, halvány kék) alkalmazása jellemző, fehér háttérrel. Egy-egy házban címer is megjelenik, ami a módosabb családok kiváltsága volt akkoriban. A függőleges osztás az úri kastélyok oszlopait idézi (pilasztér), melyek végén oszlopfők díszelnek. Az idő előre haladtával, a először a követ imitáló díszítések (kváderek) jelennek meg, majd a 20. század második felében már a geometrikusabb díszítés tör előtérbe.

Nem általános, de az épületek jelentős részén megjelenik a szemöldökpárkány, mely vízszintesen kettéosztja az oromfalat. Ezt a párkányt általában cserépsor védte az időjárás viszontagságaitól.

A következő oldalon látható homlokzat gyűjtemény azt mutatja be, milyen gazdag oromfali és homlokzati ornamentikával bír Jósvafő. Bár a faluban nincs két egyforma ház, a hasonló karakterelemek és épületsiluettek miatt mégis egységesnek látjuk a faluképet.

Részletek, anyaghasználat

Méltósággal öregedő cserépfedés, alatta patinás régi ház. A cserepeslemez soha nem fog így kinézni 70-100 év távlatából.

Halszálkamintában pallózott híd az ófaluban.

A terméskő felület, legyen akár támfal, lábazat, vagy homlokzatburkolat, mindenhol érték! Megőrizni és felújítani érdemes, mert sokszor még az anyaga sem pótolható.

Az épületek színezése, vakolatdíszek alkalmazása mindig kedvelt tulajdonosi eszköz volt a településen. Használjuk bátran ezeket, de figyeljünk a településképbbe való illeszkedésre, az alkalmazott minták, színek harmóniájára. Ihletet meríthetünk a falu régi, szép házaiból.

A túldíszített, harsány épület felkiáltáshoz hasonlít, s hamar érdektelenné válik. A környezetéhez illeszkedő, visszafogott ház ezzel szemben egy csendes szó a település épületei által mesélt történetben.

Egy cserép virág mindenre elég. Már nem is vesszük észre, az öregedő épület hibáit, olyannyira rabul ejt a virágok kontrasztos színvilága.

Hagyományos falukép

Karakterformáló eszközök

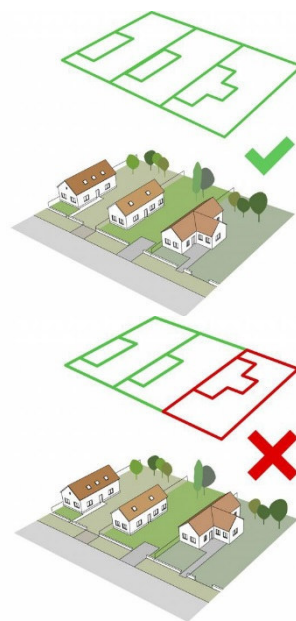
Magasság

Jósvafő hagyományos településrészén a családi házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Jósvafő hagyományos településrészének utcaképébe.

Telepítés

A hagyományos településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedésük az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A házak mögött növényzettel határolva védett kert alakítható ki

Tetőhajlásszög

Jósvafő hagyományos településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Jósvafő hagyományos településrészének utcaképébe.

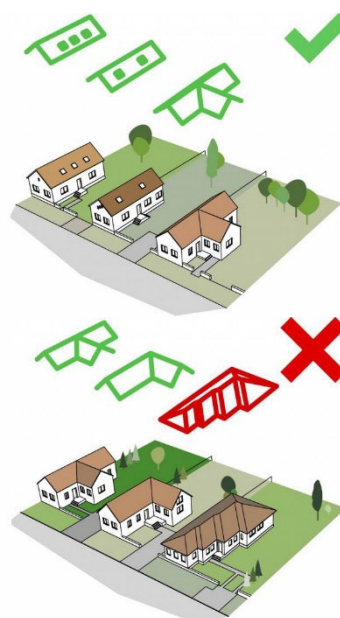

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

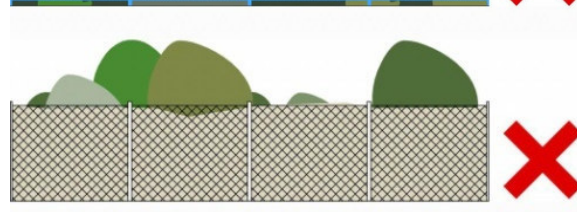
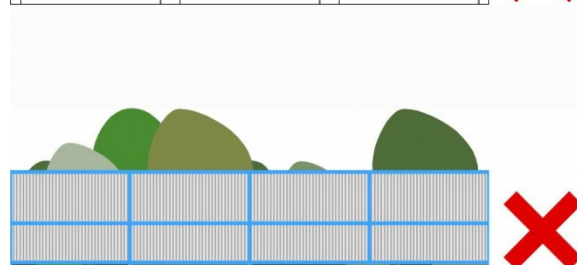
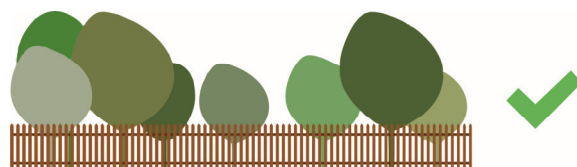
Színhasználat

Jósvafő hagyományos faluképi településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egyfajta visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Jósvafő hagyományos településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

Kerítés

Jósvafő hagyományos részein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak. Hagyományosan ajánlott a léckerítés alkalmazása. Telkek között a fa/betonszlopokra szerelt drótháló elfogadható

Egy élő falu hozzátartozói a veteményeskertek, nem csak telken belül, hanem a falu határában is. Arra bízgatjuk a települést, hogy osszon vetőmagot, szorgalmazza a földek művelését, és biztosítson lehetőséget a belterületen kívül is gazdálkodásra.

Minden öreg cserépbe ültetett növény kivívja az arra járók tiszteletét. Mindegy, hogy haszon vagy dísznövény, akkor is az élhető, barátságos környezetet teremti meg számunkra.

Ajtók, ablakok

A parasztházak kétszárnyú, kétrétegű fakere-tes ablaka, a népi arányokat őrzi. Általános méretrendje 90x120(150) cm. Hatos vagy kettős osztású ablakkal, felül esetleg egy szemes bukóablakkal. Az előző századok rátétes díszei értékesek, megőrzésre érdemesek. Lakóépületen a kazettás fa ajtó javasolt, a lakórész felől üveg berakással, míves kilinccsel.

Műanyag nyílászárók alkalmazása nem ajánlott.

Gazdasági épületek

A ház mellett a telek egyéb építményeiről sem feledkezhetünk meg, amikor a jellemző településképi elemeket vesszük számba. Jósmafőn a mai napig megtalálhatók a hagyományos paraszti gazdasághoz kapcsolódó melléképületek, mint istálló, csűr, disznó- és baromfi ól, udvari kemma, fészter, nyári konyha, kukoricaszárító, árnyékszék stb.

A leggyakoribb csűr típus a téglalap alaprajzú kétfiókos áthajtós csűr. Középső része a szerű, a cséplés helye. A pelyvás szinte mindig az egyik csűrfiók hosszanti végéhez épül. A csűrök szerkezete általában faváz, külső deszkázattal, tetőszerkezete mindkét végén kontyos vagy deszkaoromfalas nyeregtető, héjazata cserép. Az udvareltrendezés jellegzetesen keresztcsűrös, ami hazánkban északi, északkeleti sajátosság. Mint neve is mutatja, a lakóháza merőlegesen, „keresztben” áll az udvart lezáró csűr.

Az istálló ritkán épült külön, szinte csak abban az esetben, ha a ház folytatásaként nem fért el. Fontos gazdasági építmények voltak a rovatékos ólak: a disznó- és tyúkól, melyek korai darabjain ősi ácsszerkezetek rögzültek. A gazdasági melléképületek a gazdálkodó építészeti szabályai szerint évszázadok alatt kialakult logikus rendben helyezkedtek el, de úgy, hogy a portahasználat funkcionális igényei mellett a szomszédság és a település érdekeit is figyelembe vették. Az épületek használatához tehát egy egész településre kiterjedő közmegegyezésen alapuló, gazdálkodó életforma tartozott, ahol a szereplők figyelembe vették egymás érdekeit, együttműködtek egymással (pl. csorda, konda kihajtás, legeltetés rendje, közös használatú utak karbantartása stb.)

A XX. sz. második felének társadalmi átalakulásai ezt az évszázados gazdálkodó rendet is megtörték, a gazdálkodó épületek funkciójukat veszítették. Pedig ezek az épületek Jószaftó épületállományában pótolhatatlan értéket képviselnek. Ma már nincs meg sem a megfelelő alapanyag, (pl. bárdolt keményfa) sem a szakmai tudás ezek reprodukciójához, ezért mindenképp javasoljuk ezek megtartását. Ezzel felvetődik a kérdés milyen funkciót kaphatnak ezek? Ennek megválaszolása új települési közmegegyezésen kell alapuljon, hogy az új igényeknek megfelelő, esetenként egymástól eltérő portahasználat ne zavarja egymást.

Az első és legfontosabb, kialakítani annak feltételeit, hogy aki arra vállalkozik, hogy vidéken újra gazdálkodásba kezd, ezt megtehesse. Az 50 évvel ezelőtti hagyományos portahasználat ma már nem versenyképes, meg kell teremteni a korszerű gazdálkodás feltételeit. A nagyüzemi tömegtermeléssel szemben Jószaftón inkább a minőségi terméket előállító kisüzemek lehetnek versenyképesek: biogazdálkodás, kézműves húsrú-, tejtermék előállítás, gyümölcsfeldolgozás, méhészet stb. A hagyományos épületek átalakítással alkalmasak lehetnek ezekre a funkciókra. Amennyiben egy porta terület nem elég, megoldás lehet két egymás melletti telek megvásárlása, közös használata. Amennyiben új épület szükséges, akkor annak elhelyezésénél, formájának, anyagának megválasztásánál arra kell törekednünk, illeszkedjen a hagyományos rendbe. Pl. a ma népszerű, acélvázas fémlemez szendvicspaneles mezőgazdasági épületek tájidegenül hatnak. Kompromisszumos megoldás lehet, ha gazdálkodásra olyan telket választunk, aminek hátsókertje a külterülettel határos, így az ilyen jellegű épületek úgy helyezhetők el, hogy ne zavarja a falu képet. Másrészt a tevékenységgel járó ki- és beközlekedés, anyagszállítás, állatok ki-behajtása sem terheli a falut. A település szabályozási tervét ezen szempont figyelembe vételével kell elkészíteni.

A hagyományos gazdasági épületek átalakítással alkalmassá tehetők arra, hogy a lakóház kiegészítéseként lakó, szálláshely vagy tároló funkciókat fogadjanak. Erre több jó példát látunk nem csak Nyugat-Európában hanem pl. Erdélyben is. A csűrök többszintes belső tere izgalmas közösségi-szálláshely épület lehet, vagy lehet belőle garázs. A nyári konyha, fészer lehet egy vendéglátó apartman. Veszélyt rejt az, ha a falusi turizmus égisze alatt a hagyományos paraszti gazdálkodás épületeit és eszközeit használhatatlan kiállítási tárgyként értelmezzük, ezzel állnépi romantikát teremtünk. (pl. muskátlival megpakolt szekér) Legjobb, ha a falusi turizmus működő élő gazdasággal párosul, így több lábon álló vállalkozás jön létre. A gazdálkodás és a turizmus ne egymást kizáró, hanem egymást erősítő legyen. A meglévő gazdasági épületek karbantartása-felújítása elengedhetetlen. A bárdolt keményfa elemeket elég nehéz pótolni, megoldás lehet bontásból beszerezni. Ha másként nem lehet megmenteni, ezek az épületek szétszedhetők és újraépíthetők másik helyen.

A hagyományos gazdasági épületek - vagy csak egyes elemük, pl. szerkezeti megoldásaik, anyaghasználatuk, tömegformálásuk - mintául szolgálhatnak új gazdasági vagy turisztikai-közösségi épületek építésére is. Pl. a ma divatos dézsás fürdő elhelyezhető egy csűrben, vagy a hagyományos keresztcsűr helyén épült új fa épületben. Nem szerencsés, ha az új épület telepítése olyan helyre történik, ahol a hagyományos portán nem volt épület, pl. az udvar közepére helyezett kiülő szaleli. Az egységes településkép szempontjából is javasolt megőrizni a hagyományos beépítési helyeket. A szabályozási tervben viszont lehetővé kell tenni, hogy a keresztcsűrök helye építési hely legyen, a „pajtasor” újra kialakulhasson. (A szokásos oldalhatáros beépítés a kötelező oldalkert előírás szerint ezt nem tenné lehetővé).

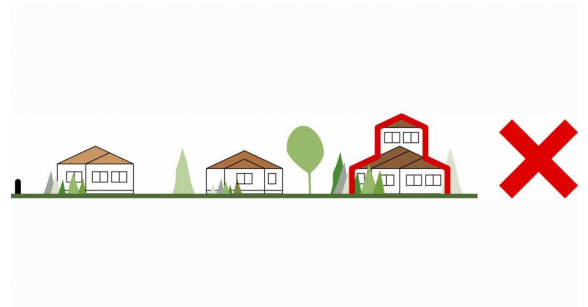

Új építésű övezet

Karakterformáló eszközök

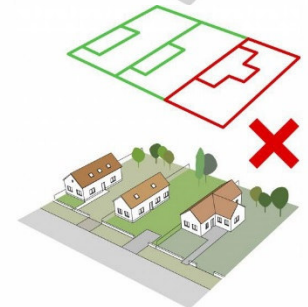
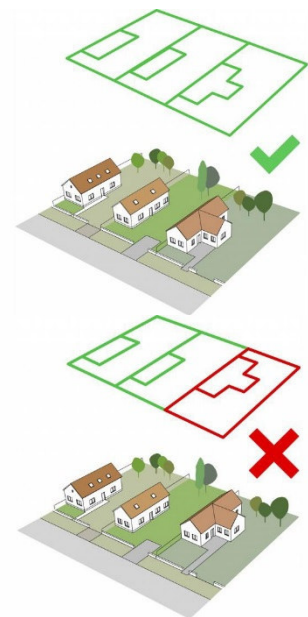
Magasság

Jósvafő új építésű övezetén a családi házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas, vagy tagolt házak nem illeszkednek az utcaképbe.

Telepítés

Az új építésű övezeten a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva védett kert alakítható ki.

Tetőhajlásszög

Jósvafő új építésű övezetén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos (35 - 40°). A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Jósvafő új építésű övezetének utcaképébe.

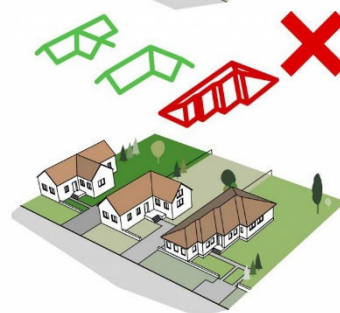
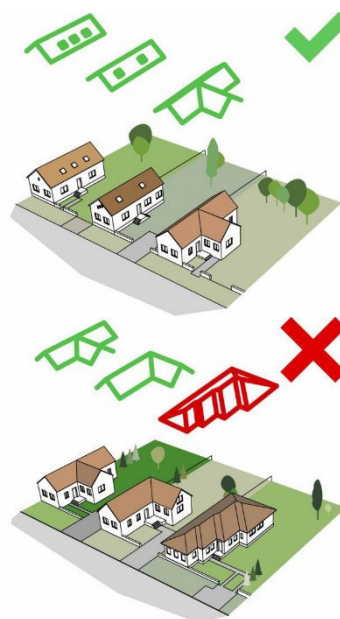

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű nyeregtető. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

A túlzottan tördelt, terjengős „mediterrán” tetőforma kerülendő.

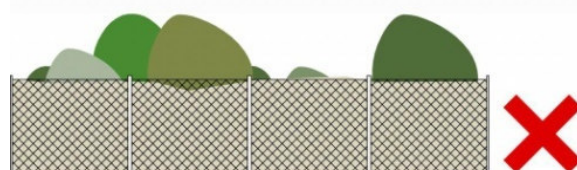
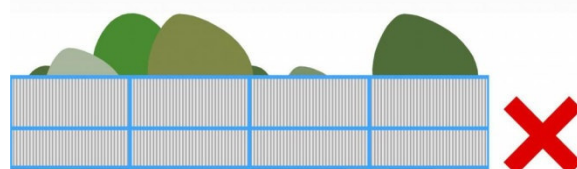
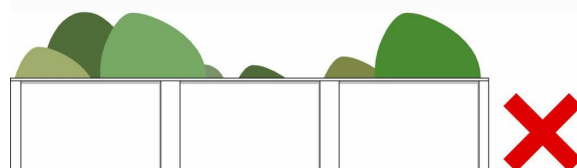
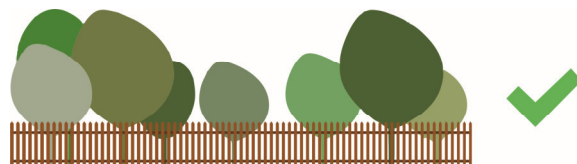
Színhasználat

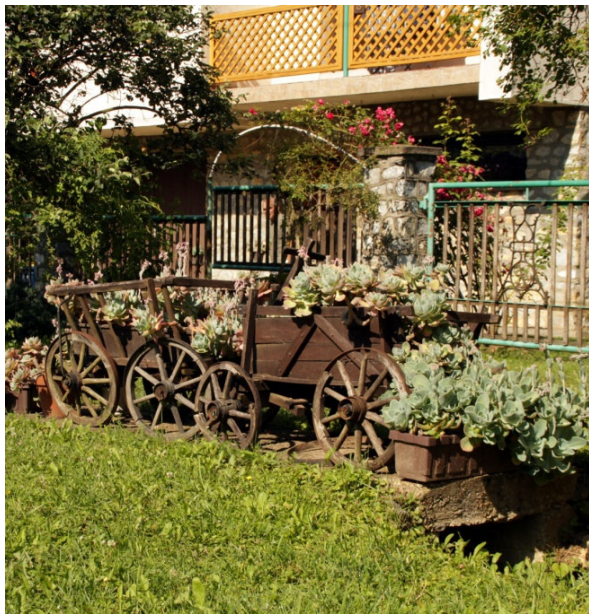
Jósvafő új építésű övezetének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egyfajta visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Ahogy a többi településrészben, itt is a meglévőkhöz illeszkedő színvilágú új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

Kerítés

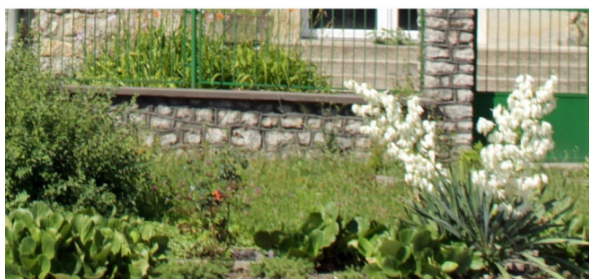
Az új építésű övezetben az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak. Hagyományosan ajánlott a léckerítés. Telkek között a fa/betonszlopokra szerelt drótháló elfogadható.

Kertek

A kertek az élhető környezet zálogai, ezért javasoljuk az épület környezetének zöldítését, a kert egyes részeinek direkt kialakítását. Ez lehet játszótér a gyerekeknek, kerti sütőgető, komposzt, veteményes- vagy díszkert.

Minden fa érték, különösen az idős, gyümölcsfák, amiket még nagyanyáink ültettek, és azóta is termésükkel hálálják meg a gondoskodást. A meleg nyarak kiváló ellenszere a nagylombú fák által védett hátsóker.

Az előkertek, gyepek sávok és árkok az utcaképet gazdagítják, ahogy ezt a patkó lábú, felezett hordó is teszi. Minden igényes virágosítást támogatunk, mert élhető utcát, és kellemes összképet kapunk általa.

Ebben az övezetben nem az ablak a legkarakteresebb épített eleme a háznak, ezért nem szükséges szigorú szabályokkal ellátni.

Új építés esetén az arany osztópálcás ablakok, ajtók kerülendők, egyéb megkötés nincs.

Ebben az övezet a fehér műagyag nyílászárók engedélyezhetők, mert nincs olyan védendő, karakteres utcakép, amit megtörnének.

Részletek, anyaghasználat

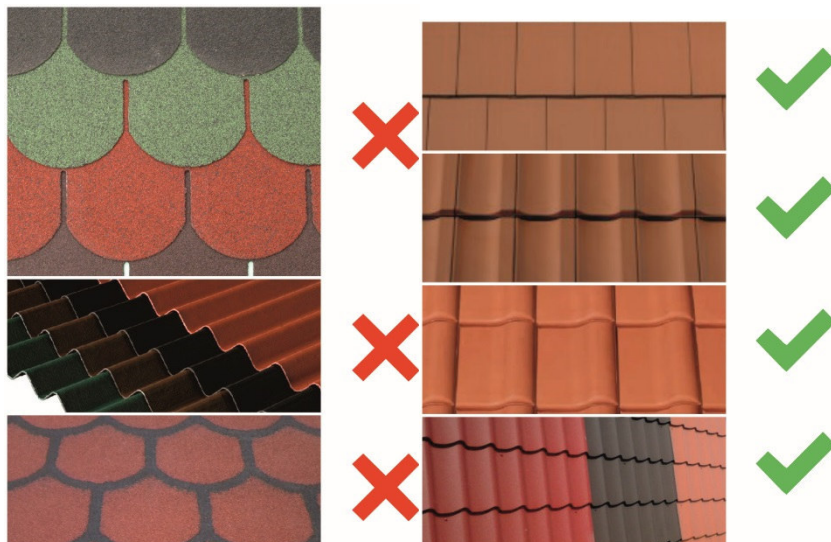
Azt, hogy egy ház jó vagy rossz, beleillik a környezetébe, vagy nem a tömegformáláson és telepítésen túl alapvetően meghatározza az alkalmazott építőanyagok minősége.

Tető

Gondosan válasszuk meg a tetőnk anyagát mérlegelve, hogy ami most olcsó, vagy divatos, az nem feltétlenül állja ki az idő próbáját.

Semmilyen formában nem javasoljuk bitumenes lemez használatát!

Ajánlott a klasszikus kerámia cserép alkalmazása, illetve szintén jó választás lehet egy természetes színű, matt felületű cserepeslemez.

Ablakok

Nem javasolt az ablakok tájidegen karakterelemekkel történő keretezése.

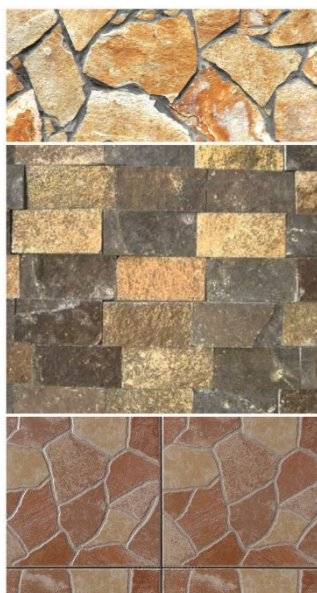
Ha vakolatdísszel szeretnénk ablakainkat hangsúlyosabbá tenni, bátran merítsünk ihletet a parasztházak és a kockaházak formavilágából. A kevesebb több.

Lábazat

Kőburkolat esetén kerüljük a látványosan ragasztott hatású, szabálytalan alakú megoldásokat. Szintén kerülendő a követ imitáló kerámialapok felragasztása.

A jól megépített, megfelelő anyagválasztású kőburkolat házunk díszé lesz.

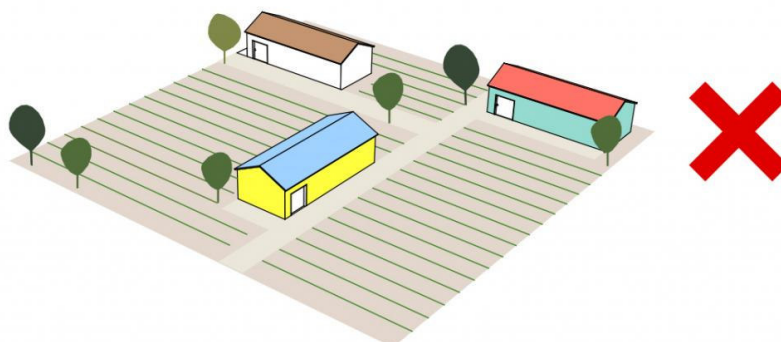

Pincesor, külterület

Jósvafő beépítésre nem szánt területein a jelenlegi karakter őrzendő, és a jövőbeli építéseknel, felújításoknál követendő. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. Hasonló telepítést és anyagokat alkalmazva, mint a már évtizedek óta ott álló épületek.

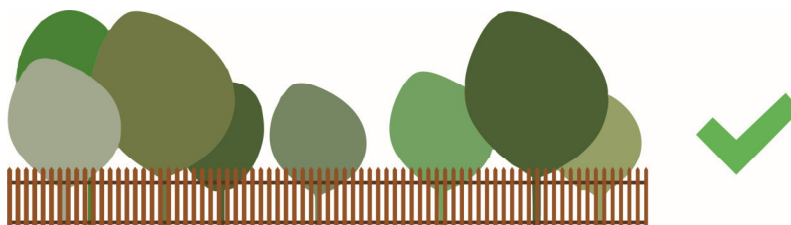

Színhasználatát tekintve kerülni kell minden olyan színt, ami a klasszikus pincesortól eltér, kiállna a sorból.

Telepítését tekintve a szórt és az oldalhatáron álló beépítés is elfogadható, ha a terület karakterét híven őrzi.

Gyümölcsfák telepítése, a vadvirágos gyep őrzése és alacsony terméskő, lécz vagy nem épített kerítés alkalmazása ajánlott

Minden újítás, szín és helyreállított elem azt jelenti a faluban, hogy itt élet van. Az ilyen beavatkozásokat az illeszkedés jegyében kell tenni, figyelembe véve a közvetlen környezetet és a hasonló példákat a településen. Egy oromdísz, egy kerítés vagy homlokzat felújítása kiváló minőségben, dicséretre méltó munka és tisztelgés a múlt előtt. Így van esélye megmaradni a 19-20. századi utcaképnek, ha apránként, de odafigyelünk, hogyan válhatna egy-egy új elem a régi, teljes egészévé válni.

Amennyiben figyelembe vesszük az illeszkedés szabályait, a tervezés során megismerjük a falu színvilágát, épületeinek jellemző tömegét, arányait, akkor az új építésű házak is e harmonikus egész részeivé válnak. Jó érzés egy olyan utcaképet látni, melyben régi, új és felújított házak egységes hangulatot árasztanak.

Jelen fejezetben szeretnénk a településen megtalálható főbb háztípusokra vonatkozó felújítási példákat bemutatni, illetve mutatunk néhány új építésű házat is, melyek tömegformálásuk, anyaghasználatuk miatt szintén pozitív előképek lehetnek egy esetleges új építésnél.

Parasztházak

Az alábbi képeken néhány jó példa látható parasztházak korszerűsítésére, felújítására. A felújítás általában külső-belső helyreállítást jelent, energetikai korszerűsítés nélkül. Alapvető fontosságú az eredeti épületeken sokszor hiányzó ereszcSATornák megépítése, valamint ezekhez kapcsolódóan a csapadékvíz elvezetése – lehető legtávolabb a lábazattól. Mivel e házak lábazata a tornáccal védett falszakasz kivételével csapadéknak erősen kitett, javasolt kifejezetten e célra gyártott lábazati alapvakolat, valamint lábazati színvakolat alkalmazása. Amennyiben lehetséges, parasztházaknál kerüljük a műgyanta bázisú vakolatokat.

Láthatjuk, hogy kis odafigyeléssel, az eredeti állapot helyreállítását szem előtt tartva e házak újra száz évvel ezelőtti pompájukban tündökölnék. Amennyiben a fehérén kívül több színre vágyunk, nézzünk körül falunkban, valamint a környező községekben! Nyitott szemmel járva észrevevesszük, hogy a '30-as években divat volt színes vakolatú házakat építeni. E házak színvilágából, vakolatmintáiból bátran meríthetünk a felújításhoz, azonban tartsuk szem előtt azt is, hogy a harsányabb színekkel visszafogottan kell bánni, különben az összehatás giccsessé válik.

Végül a két utolsó képen két, energetikailag is korszerűsített parasztház látható. Jó példa ez arra, hogy a feladat bár nehéz, nem megoldhatatlan. Külön dicséretet érdemel, hogy a felújítás során a településen fellelhető régi épületek színvilágából merítettek, valamint, hogy a vakolatdíszek alkalmazása során sem szakadtak el a faluban kialakult évszázados mintáktól. Javasoljuk, hogy parasztház korszerűsítéséhez mindenképp kérje építész segítségét!

Kockaházak

Az alábbi képeken néhány jó példa látható kockaházak korszerűsítésére, felújítására.

Figyelmet érdemel a képen látható ház ereszképzése, mely az utca felől árnyékol, míg a kert felől előtetőként funkcionál. Ettől a gesztustól az épület egyszerre izgalmas és modern.

Az eredeti vakolatdíszekből ihletet merítő hőszigetelt homlokzat korszerű, mégis magán hordozza az építés korának gondolkodásmódját, ízlésvilágát. Láthatjuk, hogy a visszafogott színezés néhány harsány vakolatcsíkkal is harmonikus marad, az ehhez illő csatornák és lefolyócsövek pedig erősítik az összhatást.

Szintén egy visszafogott színvilágú felújítás óvatos ablakkeretezéssel.

Az ablaksáv határozott kiemelése is jó eszköz a formai monotonitás megbontására. E háznál is dicséretet érdemel a színek harmóniája. Mint láthatjuk, a bemutatott házaknak közös eleme a visszafogott színhasználat, az épülettömeg megtartása, esetleg óvatos bővítése.

Az egyhangú színezés redőnnyel is feldobható-bár építészeti nem a legjobb út. Mégis példaértékű, hogy ez a ház is egységes koncepció alapján, harmonikus, korunk modernizáló ízlésvilágát tükröző homlokzatot kapott.

Új építés

Az egyik legnagyobb kihívás a tervező és az építetők számára, hogy a megálmodott új épület úgy töltsse be a XXI. századi ember igényei által meghatározott funkciók térbeli igényeit, hogy közben szellemiségében, arculatában illeszkedjen az építésnek helyt adó faluba.

Meglátásunk szerint ez az illeszkedés két elemen áll, vagy bukik. Első a tömegformálás: az épület tagoltsága, gerincmagassága, ereszmagassága, tetőhajlása hasonul-e a környezetéhez, vagy sem. Második az anyaghasználat: az épület homlokzatain megjelenő színek, textúrák fellelhetők-e a környezetében?

Amennyiben e két kérdésre igennel válaszolunk, épületünk jó eséllyel beleillik a faluképbe. Amennyiben valamelyik pontnak nem felelünk meg, gondoljuk át, tudunk-e ezen változtatni. Mi az a funkció, elképzelés, ami miatt fel akarjuk áldozni az illeszkedést.

Az itt bemutatott példák mindegyikében közös, hogy a falu szín- és formavilágából merítenek, valamint tömegükben a falusi házak méreteihez illeszkednek. Figyeljük meg az épületek visszafogott méretrendjét, a tömör felületek és a nyílások arányait! Ezek minden szónál erősebben mesélnek a tervezéshez, az építési helyhez való hozzáállásról.

Külön szeretnénk kiemelni, hogy a visszafogott színhasználat és tömegformálás semmit nem von le a belső terek használhatóságából. Az itt bemutatott megépült és épülő házak mindegyike korszerű, a jelen igényeinek megfelelően használható.

Bár e könyv gondolatai, képei csak ajánlások, azonban a településképi védelmi rendelet már kötelez a faluban elfogadott irányelvek betartására, így mindenképp ismerjék meg az építés szabályait, mielőtt belevágnak életük nagy projektjébe!

Reklámhordozók

A településkép formálása nem merül ki az épületek vagy a növényzet megfelelő kialakításában. A kedvező utcakép eléréséhez nagy hangsúlyt kell fektetni a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek és egyéb információs felületek formálására. Üzletünk vagy szolgáltatásunk népszerűsítésére kiváló lehetőséget nyújt az épület jellemzőihez illeszkedő formában megfogalmazott cégér, cégtábla. Üzletfelirat esetén a térbeli betűk plasztikussága önmagában is figyelemfelkeltő, ezért nincs szüksége (egyéb erőteljes elem alkalmazására).

Reklámozás céljára kizárólag az önkormányzat által rendeletben meghatározott utcabútorok használhatók fel.

Cégérek, üzletfeliratok és reklámhordozók kialakítása során fontos, hogy anyagukban, színeikben, méretükben illeszkedjenek az épülethez. A finoman megvilágított felület kedvező, de a világító, villózó fények zavaró hatásúak, ezért kerülni kell azokat.

Új cégér, reklámtábla készítésekor először tájékozódjunk a helyi előírásokról, illetve nézzünk szét a faluban, hogy milyen méretű, stílusú reklámhordozók vannak használatban. Igyekezzünk az anyag és a színválasztáskor szem előtt tartani, hogy a reklámhordozónak illeszkednie kell a hirdetett szolgáltatáshoz, a hordozó épülethez, valamint a falu arculatához is.

Javasoljuk, hogy cégér, reklámtábla készítésekor keressenek fel reklámgrafikus, vagy arculattervező szakembert, illetve konzultáljanak a települési főépítéssel!

Műszaki berendezések

Korunk emberének vitathatalan igénye a komfortos életforma, ami bizonyos épületen megjelenő gépészeti és elektromos berendezések, felépítmények telepítését vonja maga után: antenna, szerelt kémény, riasztó berendezés, napelem, napkollektor stb. Amennyire lehet ezeket úgy kell elhelyezni, hogy az utcaképet ne befolyásolják, inkább a hátsó kert felé, vagy a melléképületekre kerüljenek.

Energiatudatos életmódunk egyik segédeszköze lehet a napelem, napkollektor. Elhelyezése során az energiatermelés szempontjából ideális tetősík kiválasztásánál mérlegelni kell annak utcaképi hatásait is. Utcafronti síkra napelemet, napkollektort ne helyezünk el. A napelemek kiosztását szimmetrikusan, egységesen végezzük.

Jó példa a fenti képen látható elhelyezés, amikor az épület udvar felőli tetőfelületére, illetve a mögötte megépült melléképület tetejére kerültek a napelemek.

Napjainkban növekszik az igény a kellemesebb hőmérsékletű házbelső megteremtése iránt. Ennek egyik lehetséges eszköze klímaberendezés beépítése. A beltéri egységek számtalan kialakításban kaphatók, szinte bármely stílusú enteriőrbe illeszkenek. Azonban a kültéri egységekről ez nem mondható el, típustól függetlenül méretesek, zajosak, egyáltalán nem díszeli az épület homlokzatának, sem a kertünknek. A telepítés során legyünk figyelemmel arra, hogy a kültéri egység utcai és szomszéd oldali homlokzatra nem kerülhet.

A legideálisabb, ha a hátsókert irányába takartan helyezzük el. A földre telepített kültéri klíma egység könnyen eltakarható elé ültetett örökzöld növényzettel vagy esztétikus udvari bútorral. Az épülettől távolabb telepített egység akár kis kerti építménnyel is álcázható.

UTCÁK

Egy település megjelenése nem függetleníthető az épületektől, de még meghatározóbbak az utcák, terek, parkok és köztertek, melyek a falu közösségi felületei. Akkor tűnik egészségnek egy utcakép, ha rendezett. Ennek eszköze az árok rendbetétele (legyen szó akár gypes, akár betonozott árokról), a nyírt gyepfelületek, az ápoltság, a fasorok, a virágokkal díszített közterek és az egységes utcabútor használat. Egy-egy forgalmas utcán, a zaj és az autók látványának ellensúlyozására virágosak előkerteket és fásított köztereket javasolt kialakítani.

Jósvafőn az ófalu utcáinak meghatározó eleme és szervező ereje a patak, mely keresztül-kasul kanyarog a falu ezen részén, és vezet át az újabb településrészekbe. A patakmenti kis pihenőpontok, fasorok, facsoportok adják a falu arculatát, ezért megőrzésük, pótlásuk kiemelt feladat. A patak ősisége miatt a környezetébe fából készült berendezési tárgyak, utcabútorok kihelyezése javasolt, legyen az pad, híd vagy hulladékgyűjtő.

Vonalas elemként érzékeljük a fasorokat is, mely esztétikai élményt és árnyékot is ad. Ahol lehetőség van utcafásítást elindítani, ott ajánlott egy-egy utcának arcot adni gyümölcsfák, dísfák ültetésével, egységes koncepció mentén. Ügyelni kell azonban a közművektől és a burkolt felületektől való távolságra, mert a fák gyökere megsérülhet és kárt is okozhat egyszerre. Légvezeték alá kis növéssű, gömb koronájú fát ajánlott ültetni, de jobb teljesen szabad úrszelvényű helyen telepíteni egy-egy példányt.

Hosszútávon az utcaképet zavaró, kusza légkábeleket földkábelre javasolt cserélni, melynek első lépése lehet, hogy az ingatlanok bekötése már felszín alatt történik. Egy-egy ízléses kandeláber (meleg fényű, az ANP javaslata alapján lefelé világító, ernyős fényforrás alkalmazása ajánlott az élővilág védelmében) is segíthet az utca vagy tér összképén.

Gyepes, betonozott és köves árkot is találunk a településen, mint lineáris elem szembeötlő része az utcának, és működés szempontjából a tisztított, nyírt árkok szinte kötelező. Ökológiai szempontból a gyepes árkok ajánlottak, mert lehetővé teszik a víz közvetlen a talajba jutását. Különösen igaz ez a patakokhoz közel eső utcákban, ahol a felszíni és a felszín alatti vizek közvetlen kapcsolatban vannak egymással.

Az utak mentén elhelyezett berendezések, például információs táblák, hulladékgyűjtők, utcabútorok megjelenésükben illeszkedjenek egymáshoz, a település általános arculatához. A buszmegálló kialakítás szintén illeszkedjen az utcaképbe, az egyéb környezet architektúra elemekhez és növényekhez. A nem használt, esetleg romos megjelenésű közterületi elemeket javasolt elbontani, helyüket rendezni.

KÖZTEREK

A település ritmusát adják a finoman formált terek, teresedések, utcák találkozásánál kialakult zöldfelületek, melyek sűrűsége a falu élhetőségének is indikátora.

A burkolt közterek, esetleg egy-egy műalkotás körüli burkolt kis terek, és egyéb gyalogos terek esetében is fontos, hogy a burkolat illeszkedjen a környező településképbe. A hagyományos szürke térburkolat mellett bátran alkalmazzunk antracit színt, vagy esetleg melegebb színárnyalatokat, például homokszínt, akár bontott vagy klinker téglát, mellyel kellemesebb, meghittebb hangulatú tereket teremthetünk. Kerüljük az egybefüggő nagy burkolt felületeket, fákkal, cserjefoltokkal, virágágyásokkal, esetleg gyepterületekkel tegyük változatosabbá és kellemesebb mikroklímájúvá a területet. A terekre kihelyezett környezet architektúra elemek, berendezések illeszkedjenek egymáshoz és a település többi részén található utcabútorokhoz. A pihenő padokat árnyékos, félárnyékos helyre tegyük, a legkellemesebb a laza (áttört fényhatást eredményező) lombkoronájú fák alatt pihenni, de alkalmazhatunk stabil szerkezettel megépített köztéri árnyékolókat is, például virágos növényvel befuttatott pergolát.

Az egyik leginkább használt közösségi zöldfelületnek a játszóterek minősülnek. Fontos, hogy a lakóterületektől gyalogosan megközelíthető távolságban legyen olyan - mind anyaghasználatában, mind formavilágában - minőségi játszótér, ahol nemcsak a gyermekek, de a rájuk felügyelő szülők, nagyszülők is kellemes pihenő környezetben lehetnek. A játszóterek esetében is ügyeljünk a napos és árnyékos területek létrehozására, itt is alkalmazhatunk magas esztétikai értékű virágzó dísfákat, cserjéket is. Esztétikus, és kreatív játszóterek alakíthatók ki színes öntött gumi burkolattal. Bátran alkalmazzunk virágzó díszcserjéket is, azonban ügyeljünk arra, hogy semmi esetre se ültessünk mérgező növényeket játszótérre és annak közelébe. A buszmegálló olyan pontok egy településen, melyet az is lát, aki itt lakik, és az is, aki csak átutazik. Éppen ezért a buszmegálló kialakítása tehát igényes kell legyen, illeszkedjen a településképbe, időtálló anyagokból épüljön meg, és nem melléleg alkalmas kell legyen a várakozásra. Jövőfő központjában az egyik legszembevetőbb terület a buszforduló, mely jelenlegi minőségében nem méltó a faluhoz. Hosszútávon javasolt a buszmegálló környezetének megtervezése és átalakítása. A munkába javasolt tájépítészt bevonni, és a fejlesztési területet kiterjeszteni egészen a Polgármesteri Hivatal előtti zöldfelületre is.

A település zöldfelületi rendszerre mindig fejleszthető, akár az utcák zöldfelületét, akár a terek hálózatát nézzük. A fejlesztés egyik eleme lehet az Új építésű övezet felé haladva a Szabadság utca mentén található játszótér. Nincs szükség komoly, központi elvek szerint színezett, olykor használhatatlan eszközökre, csak a faluhoz illő, igényes fa játékokra, amit tényleg szívesen használnak a gyerekek. Témájában a környék élővilágát, formakincsét érdemes segítségül hívni.

A patak menti, ófalui terek, zugok különösen értékes és egyedi kincsei Jósavárfőnek, megőrzésük közös feladat. itt találkozunk a víz, az ember és az idő. Fontos, hogy legyen élet ezen terek környékén, mert indikátora lehet a falu életének.

Az ófalu mesés hangulatával Jósvafő völgybe zárt ékkő. A falu csodálatos, beszippantja, magával ragadja az ide érkező turistákat. Ezt a varázst szeretnénk megőrizni gyermekeink, unokáink számára, s ebben jó eszköz ez a könyv is. Az itt meghatározott szempontokat tiszteletben tartva Jósvafő jövőbeni fejlődése során is meg tudja őrizni azon tulajdonságait, melyek kiemelik a turistafalvak sorából.

A falu megmaradásának egyik kulcsa tehát a múltból fakadó értékek megőrzése. Ugyanilyen fontos azonban, hogy az itt élők mit gondolnak a faluról. Számukra is érték a múlt, vagy csak egy újabb kötelezés, aminek meg kell felelni? Büszkéek a falura, szeretnek itt élni? Ezen múlik ugyanis, hogy a település meg tudja-e tartani jelenlegi lakóit, ottmaradásra sarkallja-e a felnövő generációt és vonzó-e az esetleges betelepülők számára.

A tenni akarás, a megfelelő környezet, a megfelelő szabályozás, elengedhetetlen, de nem elégséges. Összefogással, az érdekek kölcsönös tiszteletben tartásával vissza kell térni a falut egykor benépesítő parasztság ősi értékeihez, mint az önmérséklet, a takarékossgából fakadó fejlesztés, a szolidaritás, az önbecsülés és közbecsület, az Istenbe vetett hit és a hagyománytisztelet.

